Nº 274. DONDERDAG 17 NOVEMBER. Aº 1859.

ROTTERDAMSCHE COURANT.

De Abonnementsprijs is *f* 24 's jaars of *f* 6 per drie maanden franco per post door het geheele Rijk.
Behalve aan het Bureau der Courant kan men zich bij alle Boekhandelaren en Postkantoren abonneren.
Enkele Nommers 10 Cents.

Bureau: Hoogstraat Wijk 10, Nº 77.

Geboorte-, Trouw- en Doodberigten van 1 tot 5 regels . . *f* 1.—
Iedere regel meer . . . . - 0.20
Andere Advertentien per regel . . . . - 0.20
Groote letters naar plaatsruimte. — Bij iedere Advertentie 45 Cents voor zegelregt en 1 Exemplaar der Courant.

Bij deze Courant behoort een
BIJBLAD.

KOLONIEN.

(Per Overlandpost.)

BATAVIA den 24 September.

Door Zijne Exc. den Gouverneur-Generaal van Ned. Indië zijn de volgende beschikkingen genomen.

Benoemd: tot inspecteur der cultures in de eerste afdeeling, de hoofd-kommies bij de directie der cultures C. J. Bloemen Waanders; tot vendumeester te Palembang C. Boers, secretaris dier residentie; tot tweeden kommies bij de algemeene boekhouding bij den directeur van finantien, de eerste klerk op dat bureau P. A. Noordhoorn, en tot tweeden docent in de wis- en natuurkunde aan het gymnasium Willem III. W. Schwertzel.

Ingetrokken: het aan den ambtenaar R. C. van Prehn verleende tweejarig verlof naar Nederland. zijnde hij gesteld in het genot van wachtgeld.

— Uit eene opgave van het bedrag der ingetrokken koperen munt en der ingewisselde en vernietigde, alsmede van de nog niet ingewisselde recepissen, op ultimo augustus ll., blijkt, dat naar Nederland ter vermunting is verzonden aan kopergeld *f* 11,278,568; in Indië, na onbruikbaar te zijn gemaakt, verkocht *f* 572,020, en te Soerabaija tot staven versmolten *f* 281,000, alzoo te zamen *f* 12,131,588 aan kopergeld. Van de in omloop gebragte recepissen ad *f* 26,600,000, is ingewisseld voor *f* 11,204,240, zoodat nog in omloop blijft *f* 15,395,760, terwijl van de ingewisselde is vernietigd *f* 11,122,740 en aangehouden *f* 81,500.

— Volgens de laatste berigten van Reteh was de staat der zaken aldaar zeer gunstig. In weerwil dat de bevolking steeds in getalsterkte toenam door den terugkeer van naar Toenkal gevlugte gezinnen, had zich sedert de laatste gebeurtenissen nog geen gebrek aan voedsel doen gevoelen. De in de laatste maanden aangelegde ladangs beloofden een ruimen oogst. Ook liet het zich aanzien, dat de oogst van was ruim zoude zijn. De garnalen-visscherij aan de monding der Reteh-rivier had eene ongekende hoogte bereikt. Een groot gedeelte der bevolking behaalde belangrijke winsten door den verkoop dier visch te Singapore. De garnalen ondergaan tot dat einde eene bijzondere bereiding, waarna dezelve picols gewijze tegen 12 s. pm. grooten aftrek vinden.

— Den 5 dezer is te Makasser aangekomen een gezantschap uit Sopeng, aanbrengende een brief van den Vorst van dat landschap in antwoord op een vroeger schrijven van den Gouverneur van Celebes, waarin deze Vorst verklaart geene vijandschap tegen het Gouvernement te voeden en zich slechts als raadgever met de Bonische aangelegenheden te hebben bemoeid op grond van een onder de Celebesche Rijken bestaand verbond, Talloen Bottjo genaamd. De komst van dit gezantschap, dat zelfs in gewone omstandigheden een zeldzaam verschijnsel zoude zijn, is in den tegenwoordigen tijd als eerste stap tot toenadering niet zonder beteekenis. Een zendeling van den regent van Maros heeft den 2 dezer te Boekoeloe (Segeri) aangetroffen eene vijandelijke magt van ongeveer 1000 man met circa 500 geweren en 400 paarden, aangevoerd door den Doeloeng Lamoeroe, door Datoe Mario en door Daing Pasadjo, broeder van den Pabitjara Lamoeroe. Deze magt zoude zich eerlang naar de vlakten van het 3de district begeven om daar zooveel mogelijk verwoestingen aan te rigten. Door gebrek aan voedsel en door de onreinheid der plaats, waar deze magt gelegerd was, zoude zij die spoedig moeten verlaten. Dezelfde zendeling vernam ook, dat Latjombong, bijgenaamd Ambona Labotjo met ongeveer 200 man te Gentoengan (Segeri) en Ambo Dallè met zijnen aanhang nabij Solomatra (gebergte van Labakang) zich ophielden; dat beiden voornemens waren te trachten onrust in de noorderdistricten te bewerkstelligen, en dat de afbreuk, dien onze troepen te Paoelang (Segeri) aan de volgelingen van Latjombong berokkend hebben, groot is geweest, zijnde o. a. drie voorname personen gesneuveld. Kraing Gantarang is met ongeveer 200 man van Gantarang opgerukt mede om in het 2de district onrust te veroorzaken. Van de negen in der tijd gedeserteerde Javaansche militairen zijn vijf uit eigen beweging met wapenen en uitrusting teruggekeerd; zij hebben een onbewaakt oogenblik benuttigd om van Boekoeloe te ontsnappen en verklaarden dat de vijandelijke bende, welke zich daar ophoudt, dagelijks door de regenten uit de vlakten van voeding wordt voorzien.

In den nacht van den 8 september rukte eene kolonne sterk 200 man, onder aanvoering der kapiteins Termijtelen en Wiegand, uit het kampement Segeri naar de pas van Lapakadieng in het gebergte van Boekoeloe, zijnde hetzelfde punt, waar in 1855 Daing Kalaboe zich met zijnen aanhang vestigde. Na een uur strijdens in den vroegen ochtend gelukte het aan deze kolonne om den vijand allerwege op de vlugt te jagen, met achterlating van 4 dooden, terwijl vele gewonden door hem werden medegenomen. Aan onze zijde is een inlandsche soldaat gesneuveld en een Europesche fuselier zwaar gewond. Op Lapakadieng waren vereenigd Doelong Lamoeroe, Datoe Mario, Ambo Dallé, Aroe Mong, Daing Bila en Latjombong met ongeveer 1000 man. Het verslaan van den vijand onder aanvoering van de genoemde personen heeft veel indruk gemaakt en de goede stemming in de noorder districten bevestigd. Een duizendtal hulptroepen, onder aanvoering van de regenten van Segeri en Kaloekoea aan de kolonne toegevoegd, was zoodanig door vrees voor de Boniren bevangen, dat zij tot geen aandeel in den strijd te bewegen waren, terwijl meest alle negorijen, aan de oostzijde van den grooten weg gelegen, door de vrouwen en kinderen verlaten zijn.

De padi-oogst was in de Noorder-districten in augustus afgeloopen, doch was minder gunstig dan in 1858. In Boelecomba en Bonthain waren de velden in die maand grootendeels bewerkt: het jonge gewas stond zeer goed. In de overige afdeelingen was de padi-oogst mede afgeloopen. De aanplant van tweede gewassen werd overal zooveel mogelijk bevorderd.

Aan den heer W. L. Mesman en aan den Chinees Lim Inta is vergunning verleend om op de hun toebehoorende particuliere landen eene suikerfabriek op te rigten, uit eigene middelen en met vrijwillig werkvolk, buiten bemoeijenis van het bestuur; tevens is aan den Chinees Nio Boenliang toegestaan, om ten behoeve zijner in de Zuider-districten gelegene suikerfabriek, een 25- of 30tal Chinezen van Singapore te ontbieden, en zulks omdat de verkrijging van vrijwillig werkvolk aldaar niet mogelijk is, en het bestaan dezer jeugdige onderneming daardoor in de waagschaal zoude worden gesteld.

Aan twee ter goeder naam bekend staande inlanders werd mede vergunning verleend tot oprigting te Makasser van eene paardenverhuurderij, ten gerieve van het algemeen.

Aan de dammen in de Zuider-districten werd voortdurend gewerkt. Te Meroempa (Noorder-districten) was een begin gemaakt met het leggen van den steenen duiker.

Van 11 julij tot 10 augustus kwamen te Makasser aan: 19 Nederlandsche râ-schepen (waaronder 6 oorlogsbodems), benevens 2 Engelsche râ-vaartuigen en een Deensch schip. Gedurende datzelfde tijdvak vertrokken van Makasser 10 Nederlandsche râ-vaartuigen (waaronder 6 oorlogschepen), benevens 2 Engelsche râ-schepen en 1 Hamburger schip. Ook de inlandsche scheepvaart was gedurende de maand augustus levendig; te Makasser kwamen van de verschillende kustplaatsen 50 praauwen aan en vertrokken 60. De handel was levendig, en werd voornamelijk gedreven in tripang, noten, was, vogelnestjes, koffij, klappers, rijst, amfioen, zout, suiker, tabak, lijnwaden, enz.

— Volgens van Makasser ontvangen berigten is een zendeling van Aroe Palakka, belast met het overbrengen van proclamatiën en andere schrifturen naar Sandjai, met 5 volgelingen, op last van de Koningin van Boni, door Aroe Patempe, doelong van Sandjai, in persoon, om het leven gebragt. Op het berigt, dat zich nog steeds vijandelijke benden binnen het gebied van Segeri ophielden, is de kapitein der inf. Termijtelen met 80 manschappen den 31 augustus naar Parenring en later naar Paoelang opgerukt. Na een kort gevecht gelukte het aan onze troepen den vijand van dat punt, waar hij eene versterking had opgeworpen, te verdrijven. De vijand telde bij die gelegenheid, behalve de gekwetsten, 5 man aan dooden, terwijl van onze zijde slechts een inlandsche korporaal een krissteek ontving, en een Europeesch horenblazer door een schampschot ligt gewond werd. Den 26 augustus heeft zich een Bonier, behoorende tot de volgelingen van den Soelawatung Oedjong, onder voorgeven dat men hem wilde vermoorden, en regtstreeks van Boni komende, onder bescherming gesteld van het Ned. Ind. bestuur. Op zijn verzoek werd hij naar Makasser gestuurd. Volgens mededeeling van twee in de kampong Boengi, onder Tanette behoorende Boeginezen, die zich hadden aangemeld om vergunning te erlangen tot het drijven van handel te Badjoa, en om zich aldaar te vestigen, waren te Boni verscheiden menschen aanwezig, die zich gaarne onder bescherming van ons gezag wilden stellen, en zich mede te Badjoa wilden vestigen. Door tusschenkomst van de twee boven bedoelde personen werd hun de verzekering gegeven, dat er tegen hunne voornemens geene bedenkingen bestonden.

— Den 20 augustus werd te Ternate het berigt ontvangen, dat er ongeregeldheden te Khouw (Halmaheira) plaats hadden, en dat de bevolking het voornemen had om de aldaar aanwezige handelaren en Ternatanen te vermoorden. Eene commissie, bestaande uit den Rijksbestierder, den majoor Wahab, en den kapitein Abdoel Moeid, is daarop met 50 gewapende Ternatanen en 40 Tabellorezen derwaarts vertrokken om zich met de aldaar aanwezige Ternatanen te vereenigen, terwijl voorts een Soeragan naar Tobaroe is afgezonden met last aan den Sengadji om met 100 man naar Khouw op te rukken, bij Sakita post te vatten en daar de komst van een der bovengenoemde Rijksgrooten af te wachten. Het liet zich aanzien, dat het aan de vereenigde magt spoedig zou gelukken de ongeregeldheden te stuiten en de rust te herstellen.

BUITENLAND.

LONDEN den 15 November.

Koningin Victoria zal, tijdens het verblijf van Prinses Frederik Wilhelm en haren echtgenoot, onderscheidene feesten op Windsor geven. Reeds is een groot gedeelte van de hooge aristocratie uitgenoodigd. De verjaardag van de Prinses zal waarschijnlijk den 21 dezer te Windsor gevierd worden, ofschoon de Prins en de Prinses aanvankelijk niet voornemens waren langer dan tot den 19den in Engeland te vertoeven.

— Sir G. Cornwall Lewis, de Secretaris van Staat voor binnenlandsche zaken, heeft H. M. een adres voorgelegd, tot het indienen waarvan den 11 october, in eene onder het voorzitterschap van den heer A. Dearden in Sheffield gehouden openbare vergadering besloten is. De adressanten beweren daarin, op grond der officiële depêches en met name op dien der mededeelingen van de Chinesche autoriteiten, dat de handelwijze van den heer Bruce in China aanmatigend, beleedigend en met alle wetten strijdig is geweest, en dat, naardien het regt van oorlog verklaren het uitsluitend voorregt van den Souverein is en door geen onderdaan kan uitgeoefend worden, de heer Bruce en de admiraal Hope, wegens het onwettig oorlog voeren tegen de Chinezen, aan de misdaad van hoog verraad moeten worden schuldig verklaard. Het adres gaat zelfs nog verder, want naardien de onderteekenaars ook de goedkeuring laken, door lord J. Russell aan de handelingen van genoemde gezant en admiraal gehecht, willen zij dat die minister hen beide onverwijld terug zal roepen en aan een regterlijk onderzoek onderwerpen, of dat, wil hij zulks niet doen, hij zelf geacht zal worden medepligtige aan hoog verraad te zijn. Een afschrift van dit adres is aan lord Russell toegezonden, die daarop echter tot heden toe geen antwoord gegeven heeft.

— Graaf Grey (niet de nog veel meer beroemde Minister) overleed hier eergisteren na langdurige ziekte. Hij was lord-luitenant van het graafschap Bedford, luitenant-kolonel der huzaren van Yorkshire en aide de kamp der Koningin. In 1834 en 1835 bekleedde hij het ambt van eersten lord der admiraliteit, en in 1841 werd hij tot lord-luitenant van Ierland benoemd, waar zijn met de wenschen en behoeften der bevolking strijdig geacht bestuur ruim spel aan O'Connell en diens aanhangers liet, zoodat de Graaf in 1844 zijn ambt moest opgeven. Van toen af vervulde hij slechts eene zeer ondergeschikte staatkundige rol en wijdde zich nagenoeg uitsluitend aan de beoefening der wetenschappen en schoone kunsten.

— De heer Cobden is van zijn langdurig bezoek te Parijs hier teruggekeerd.

— De kardinaal Wiseman is voornemens zich eerlang voor een geruimen tijd naar Italië te begeven.

— Ter beurs alhier wordt de toestand van Italië door velen voor niet geruststellend gehouden, dewijl zij uit de houding van een deel der bevolking afleiden dat zij eindelijk tot pogingen zal overgaan om hare onafhankelijkheid door de kracht der wapenen te handhaven.

— Gisteren was Londen gedurende den ganschen morgen in eene dikke mist gehuld. In alle winkels moest men het gazlicht ontsteken; de stoombooten op den Teems staakten de dienst en de circulatie der rijtuigen leverde veel bezwaar op. Een aantal personen is door de rijtuigen en paarden gekwetst geworden.

— Laatstleden zaturdag had de eerste benoeming van een rector aan de Universiteit te Edinburg door de ingeschreven studenten zelve plaats. Er waren slechts twee kandidaten, namelijk de heer W. E. Gladstone en lord Neaves, van welke de eerstgenoemde met 643 stemmen verkozen werd, terwijl zijn mededinger 527 stemmen had verkregen.

PARIJS den 15 November.

(*Particuliere Correspondentie.*)

De ochtendbladen hebben mededeeling ontvangen van eene depêche, gisteren avond uit Turijn afgezonden. Deze depêche behelst het antwoord van den Prins van Savoije Carignan aan de deputatie, die hem het regentschap kwam aanbieden. De telegraaf heeft ook u voorzeker reeds met den inhoud van dat antwoord bekend gemaakt. Hier verwachtte men eene andere beslissing. Is inderdaad de weigering van den Prins de Carignan van het regentschap voor hem zelf, maar tevens de overdragt van dat mandaat op den heer Buoncompagni, vroeger buitengewoon commissaris van Sardinië te Florence en ten naauwste betrokken in de Toskaansche omwenteling, — is zij inderdaad niet eene zijdelingsche aanneming? Men moet eene opdragt aannemen om haar te kunnen overdoen. De Moniteur had alleen het regentschap van den Prins de Carignan en niet het beginsel van het regentschap in het algemeen gelaakt. De Italianen hebben met veel behendigheid van dit verschil partij getrokken en het regentschap gehandhaafd. Zelfs ontheft de aanvaarding van het mandaat door den heer Buoncompagni Sardinië van eene zware verantwoordelijkheid. Het behoeft thans niet met een legerkorps, tot ondersteuning der Midden-Italiaansche Staten, tusschen beide te komen; wanneer het regentschap werd te niet gedaan, hetzij door een congres of door welk ander middel dan ook, treft de nederlaag niet zoo onmiddellijk het Huis van Savoije. Intusschen zal de heer Buoncompagni, welligt zelfs nog beter dan de Prins zelf het had kunnen doen, de belangen van Sardinië bevorderlijk zijn.

Men zegt dat Frankrijk zich niet zal verzetten tegen het regentschap van den heer Buoncompagni, ofschoon dan ook in officiële kringen, vooral in de omgeving van graaf Walewski, met verontwaardiging van Sardinië's ongehoorzaamheid wordt gesproken. Zelfs zijn er sommigen die beweren dat Frankrijk op deze wijze eene concessie aan Engeland doet om zijne deelneming aan een congres te verwerven en dat onze Regering, na officieel voldoening te hebben gegeven aan Oostenrijks eischen, officieus aan Koning Victor Emmanuel geraden zou hebben, den heer Buoncompagni als regent aan te wijzen.

Le Constitutionnel bevat heden morgen een artikel dat ten doel heeft de koele nota in den Moniteur van jl. zaturdag een weinig te gemoet te komen. Dit artikel, waarin men gemakkelijk den stijl en de zeer Italiaansch gezinde denkbeelden van den heer de la Guéronnière herkent, berispt Italië wegens de vrees, welke het voor een congres heeft betoond. Het herhaalt de verzekering dat er niets met behulp van wapenen zal ondernomen worden; het heft eene schitterende lofspraak aan op Koning Victor Emmanuel, de *ridderlijke Koning;* het verklaart dat Napoleon III steeds de verdediger is van Italië en vermaant ten slotte tot geduld. Het geduld, zoo heet het, is eene leerschool voor de vrijheid. Wanneer wij, van onze zijde, eenige dagen geduld hebben, zullen wij den Constitutionnel op zijne lofspraken zien terugkomen.

Hetzelfde blad beantwoordt vrij scherp het Journal des Débats, dat op de twee artikelen tegen Engeland had gewezen. „Het is de heer Michel Chevalier, de redacteur-economist van de Débats, en de commerciële redeneringen van den Times welke wij hebben aangevallen, zegt de heer Boniface, maar de Times en de Débats vertegenwoordigen Engeland niet."

Iedereen weet dat even goed als le Constitutionnel zelf, maar het blad schijnt er prijs op te stellen in deze oogenblikken zich niet als de vijand van Engeland voor te doen.

De generaal Montauban is tot kommandant der Chinesche expeditie benoemd. Generaal Collineau (die als kolonel van het 2de regement Zouaven het eerst den toren van Malakoff binnendrong) zal het bevel voeren over een van de twee brigaden. Intusschen is, zoo als ik u gisteren reeds schreef, de generaal Montauban niet zeer gezien bij het leger. Hij kommandeerde te Oran tijdens het proces van kapit. Doineau, en was zelfs meer of min in die zaak betrokken.

Er is veel gesproken over de eerste gemeenteverkiezingen in Toskane. Er werd geen deel aan genomen en men beschouwde die onthouding als het bewijs van eene aanstaande revolutie ten voordeele van den Groothertog en zijne partij. Ll. zondag moesten de verkiezingen op nieuw plaats hebben en al was ook het aantal der stemmenden nog zoo gering, toch zou de verkiezing van kracht zijn. Ik verneem heden dat het volk zich op nieuw aan de stemming heeft onthouden. Welk gevolg moet men nu daaruit trekken?

Ik heb u reeds gesproken van de repressive strekking welke uit den terugkeer van den heer Billault tot het bewind zou voortvloeijen. Eergisteren werd de brochure van den heer Girardin in beslag genomen; gisteren is l'Indépendance Belge eerst tegen zeven ure des avonds verspreid geworden. Heden heeft men in beslag genomen de *Revue de Belgique* en de *Revue Internationale* van Genève (naar aanleiding van de regelen in hare kronijk gewijd aan de internationale politiek); het dagblad *l'Europe*, dat te Genève wordt uitgegeven, en voorzeker niet vijandig is tegen de Fransche Regering, wordt geregeld eenige keeren in de week in beslag genomen. De administratie heeft naar de reden van die gestrengheid gevraagd en ten antwoord bekomen dat men niets behoefde te vermelden, *noch goed noch kwaad*, van hetgeen te Compiègne voorvalt. Heden heeft men ook nog *la Démocratie* van den heer Vacherot in beslag genomen, een economistisch blad, zonder eenige gevaarlijke strekking.

Waar zal men nu ophouden?

— Gisteren heeft de prefect van de Seine den nieuwen gemeenteraad geïnstalleerd met eene redevoering waarin hij de nieuwe werkzaamheden der administratie, de maatregelen welke zij zal te nemen en de pligten welke zij te vervullen zal hebben, heeft geschetst.

— Onderscheidene aanzienlijke staatslieden en andere personen bevinden zich thans in deze hoofdstad of worden er eerstdaags verwacht. Daartoe behooren o. a. de Hertog en Hertogin van Alba, de Hertog en Hertogin van Hamilton, Prins Vogorides, de heer von Seebach, gezant van Saksen, de heer Carolus, Belgisch gezant te Londen, enz.

— Heden heeft de begrafenisplegtigheid plaats gehad van den heer Lubis, hoofdredacteur van l'Union. Zij werd bijgewoond door den heer de la Guéronnière, eenige andere staatslieden en een aantal redacteurs van dagbladen, zoo als van le Siècle, Journal des Débats, la Patrie, la Presse, enz., — een nieuw bewijs dat de overledene zich vrienden had weten te verwerven ook onder zijne politieke tegenstanders.

— L'Univers is zeer verstoord door de vermetelheid der Sardinische Regering en op den Prins de Carignan, die het hem aangeboden regentschap heeft overgedragen aan den heer Buoncompagni, „dien agent zonder geweten, die na te hebben zaamgezworen tegen den vorst, bij wien hij geaccrediteerd was, het hoofd werd der revolutionnaire regering." Het clericale blad vraagt in zijne verbittering: „zal die inbezitneming geduld worden?" — en herinnert aan de nota in den Moniteur van zaturdag jl., waarin het feit zelf van het regentschap werd gegispt omdat de questiën er door geprejudicieerd werden en de vereeniging volbragt. „Een regent, d. i. een gedelegeerde van Koning Victor Emmanuel, hetzij dan de Prins de Carignan of de senator Buoncompagni, oud-minister, oud-ambassadeur, oud-zamenzweerder, een man van vertrouwen! — een regent beteekent altijd dat Piemont openlijk bezit neemt van Midden-Italië."

— Volgens berigten uit Turijn, van daar afgezonden voor dat het antwoord van den Prins van Carignan bekend was, moet de beslissing welke de Koning zou nemen niet alleen in den Ministerraad en in alle politieke kringen, maar ook bij het volk eene groote spanning hebben te weeg gebragt. Het publiek begreep de allerlastigste positie des Konings tusschen de nadrukkelijke vertoogen van een magtig Bondgenoot en zijne sympathiën en pligten ten aanzien van de Italiaansche onafhankelijkheid. Het volk hield nog het meest vast aan de hoop dat de laatste zouden zegevieren. De Italiaansche partij had voor dat geval reeds een ministerie zamengesteld met hetwelk de Prins van Carignan zou regeren. Het bestond uit de heeren Farini, Ricasoli, Minghetti, Giorgini Fanti en Cavour.

Men verwacht de bijeenroeping der Kamers na de uitwisseling der ratificatiën van het vredesverdrag. Het verdrag zal echter niet aan de goedkeuring der Kamers worden onderworpen, maar door het Minis-

erie uit kracht van de buitengewone magt, aan den Koning opgedragen, worden goedgekeurd. Men is nog niet geslaagd in het vinden van een opvolger voor den Minister van justitie of van een gouverneur van Lombardije. De werkzaamheden aan het ministerie van oorlog worden met de meeste kracht voortgezet, zoowel wat het personeel als wat het materieel betreft. Wanneer onverhoopt de oorlog weêr mogt uitbreken, zou Sardinië in een geduchten staat van tegenweer worden gevonden.

— In de circulaire, den 29 ll. namens de Spaansche Regering aan al hare diplomatieke agenten in het buitenland gerigt, worden hare grieven tegen de Regering van Marokko en de redenen welke Spanje ten laatste genoodzaakt hebben de toevlugt tot de wapenen te nemen zeer breedvoerig ontwikkeld. Spanje heeft steeds getracht vreedzame en zelfs vriendschappelijke betrekkingen met Marokko te onderhouden en met dit doel, in den loop eener eeuw, vier verdragen met dat Rijk gesloten, welker nakoming alle oorzaken van twist en strijd zou hebben doen verdwijnen. De onkunde of de achteloosheid van Marokko heeft, op al die tijdstippen, aanleiding tot het schenden van die verdragen gegeven. Nu eindelijk is de tijd gekomen om tusschen de beide Landen een einde aan een zoo ongeregelden en voor de wederzijdsche rust en belangen zoo gevaarlijken toestand te maken. Wat de gezonde redeneringen en de volhardende pogingen der beschaafde Gouvernementen niet hebben kunnen te weeg brengen, moet door de op het goed regt steunende kracht der wapenen worden afgedwongen.

Gedurende den oorlog die nu aanvangt zal het Kabinet van Madrid de regten der onzijdige Mogendheden eerbiedigen en de onderdanen der bevriende Natiën beschermen, welke op zoodanige punten van het Marokkaansch grondgebied gevestigd zijn die door het Spaansche leger bemagtigd zullen worden. De leger- en scheepsbevelhebbers hebben instructiën in dien zin ontvangen. Overigens wordt verzekerd dat de Spaansche Regering, aan haar doel getrouw, de belangen en regten van alle Volken zal eerbiedigen, en geen punt bestendig bezet zal houden welks bezit aan Spanje eene voor de vrije vaart op de Middellandsche Zee gevaarlijke meerderheid zou kunnen verschaffen.

— Den 10 dezer waren de te Tanger residerende consuls-generaal van Portugal, België, Zweden, Sardinië en Napels reeds te Gibraltar aangekomen, werwaarts hunne in de Marokkaansche hoofdstad verblijf houdende landgenooten hen vroeger waren vooruit gereisd. Alleen de Engelsche consul-generaal was te Tanger gebleven, waar geene andere Europeanen buiten hem en het tot zijn consulaat behoorend personeel meer gevonden worden.

— Volgens brieven uit Madrid zijn tarwe en meel in Spanje zoo schaarsch geworden, dat men een besluit der Regering tot tijdelijken vrijen invoer dier artikelen te gemoet zag.

KEULEN den 15 November.

Tot hiertoe was weinig openbare melding gemaakt, van ongeregeldheden, des avonds van den 10 dezer tijdens het Schillersfeest, te Berlijn gepleegd, maar thans blijkt het uit de politieberigten dat zij zeer hoog werden opgenomen en als ernstiger voorgesteld dan men buiten af gedacht had. Volgens de ingekomen rapporten zijn er brandende zwermers onder de wacht geworpen, zijn eenige beambten, die rustig hunnen weg gingen, zoo zeer in het gedrang gebragt dat zij naauwelijks lucht konden scheppen en heeft men hunne sabels afgerukt. Anderen heeft men de uniformen met vet besmeerd, ja hen zelfs onder den voet getrapt, steenen en planken onder hen geworpen en hen op allerlei wijze getergd, ofschoon zij kalm en geduldig bleven, totdat zij zich eindelijk gedwongen zagen het gepeupel met het vlak der sabels uiteen te drijven. Het aantal der wèl gekleede heeren en dames, die door het indrukken hunner hoeden en het schenden harer kleederen gehoond werden, wordt in deze rapporten op verscheiden honderden geschat. Het ontbreekt echter niet aan de zoodanigen die deze berigten voor met opzet uiterst overdreven houden, ofschoon zij het altijd betreuren dat dien dag te Berlijn ongeregeldheden, van welken kant dan ook aangehitst, ontstaan zijn, terwijl te Weenen, bij een optogt met 5000 fakkels en onder eene volksmenigte van eenige honderdduizenden, niet de geringste rustverstoring heeft plaats gegrepen.

— Als een blijk van menschlievende zorg voor de zeer verre toekomst kan strekken dat de onlangs overleden burgemeester en geheimraad Braun te Köslin in Pommeren een kapitaal van 6000 daalders aan die stad vermaakt heeft, onder de volgende bepalingen: zijne weduwe zal de renten dier som levenslang genieten, maar daarna moeten zij gekapitaliseerd worden, totdat het fonds tot een bedrag van 200,000 daalders zal zijn aangegroeid, waarmede veel meer dan honderd jaren verloopen zullen, en van dien tijd af moeten de renten tot ondersteuning van hulpbehoevende burgers en voor de opvoeding van arme kinderen worden aangewend.

— Men verneemt uit Hamburg dat de voornaamste leiders der Holsteinsche oppositie, na kennis genomen te hebben van het nieuwe ontwerp der Deensche Regering ter oplossing van de questie der Hertogdommen, bijeen zijn gekomen om in gemeen overleg de grondslagen vast te stellen waarop eene volkomene verzoening met Denemarken zou kunnen worden tot stand gebragt. Zij zouden verklaard hebben dat het eenige middel ter bereiking van dit doel daarin zou bestaan dat de Deensche Regering al de verlangens inwilligde, vermeld in het adres aan den Koning, hetwelk den 9 maart ll. door den landdag van Itzehoe met eenparigheid van stemmen werd aangenomen, welke verlangens door het Kabinet van Kopenhagen ten eenenmale onvervulbaar werden verklaard. Indien dit zoo is, dan zijn de kansen op eene minnelijke schikking niet zeer groot en Denemarken zou zich geregtigd kunnen achten tot de gedachte dat geene enkele concessie van zijne zijde ooit de Holsteinsche oppositie zou kunnen bevredigen. De questie zou alsdan eene geheel andere gedaante verkrijgen.

Bovendien meent men te weten dat de Deensche Regering, die de bijeenroeping van den landdag van Itzehoe wenscht te vermijden, zal doen overgaan tot de benoeming van het lid der gemengde commissie, waarvan de keus aan dat ligchaam is verbleven, door middel van stembiljetten, aan elk van de afgevaardigden persoonlijk toe te zenden.

— Koning Maximiliaan van Beijeren ontving laatstleden vrijdag den Groothertog Ferdinand van Toskane bij zich, en wel, volgens diens begeerte, zonder eenig ceremonieel, weshalve de Groothertog dan ook in burgerkleeding verscheen, door zijnen zwager Prins Leopold van Beijeren vergezelschapt, in wiens villa te Lindau hij nog geruimen tijd dacht door te brengen.

— Uit Agram meldt men dat Osman-pacha van den Paus diens beeldtenis, in onyx gegraveerd en in kostbare lijst gevat, ten geschenke heeft ontvangen, als erkentenis voor de medewerking, door dien pacha bij het vestigen van een Roomsch Katholiek klooster te Tripoli verleend, tijdens deze zich daar bevond.

Per Telegraaf.

LONDEN den 16 November.

Volgens de Morning Post zal het Congres als eene zuiver delibererende, raadgevende en op non-interventie gebaseerde vergadering binnen eene maand bijeenkomen, op welken voet Engeland daaraan zal deel nemen.

(*Tweede depêche.*)

Bij Koninklijke ordonnantie is, behoudens eenige uitzonderingen, de stokslagenstraf bij het leger afgeschaft.

PARIJS den 16 November.

De Moniteur deelt heden een besluit van den 14 dezer mede, waarbij de minister Rouland, de divisiegeneraal Lelièvre, de graaf Lagrange Carignart en de heer de Saulcy van het Instituut tot leden van den Senaat worden benoemd.

(*Tweede depêche.*)

De Keizer moet in eene krachtige nota zijne afkeuring te kennen hebben gegeven over het aan den heer Buoncompagni opdragen van het Regentschap over de provinciën van Midden-Italië.

Slotkoers der 3 pcts. Fransche fondsen 69.85.

MARSEILLE den 15 November.

Berigten uit Napels van den 12den melden als zeker, dat de Koning zich op het Congres zal doen vertegenwoordigen. Alle consuls van het Koningrijk der Beide Siciliën hebben last bekomen paspoorten af te geven aan alle verbannenen die mogten verlangen in hun Vaderland terug te keeren.

Volgens tijdingen uit Rome van den 12den zal de Paus zich ook op het Congres doen representeren; ook dit berigt is zeker.

De laatste brieven uit Bologna bevestigen, dat de Regering daar overvloedig van geld voorzien is.

De berigten uit Florence van den 12den houden in, dat Garibaldi met verscheiden bataillons in de rigting der Romeinsche grenzen vertrokken was, op het gerucht dat een opstand te Ancona was uitgebarsten, maar dat het gerucht omtrent dien opstand valsch was.

De vrijwilligers van Mezzacapo verlangen met zoo groote geestdrift ten strijde te worden gevoerd, dat het moeijelijk wordt hen te bedwingen.

WEENEN den 16 November.

Prins Metternich is gisteren tot gezant van Oostenrijk te Parijs benoemd.

De ratificatien van het te Zurich gesloten vredesverdrag zullen tusschen den 20 en 25 dezer worden uitgewisseld.

BOLOGNA den 15 November.

Het antwoord van den Prins van Carignan bij de aanbieding van het Regentschap heeft hier een zeer goeden indruk gemaakt.

Door den dictator Farini is een besluit uitgevaardigd, waarbij de regtbank der inquisitie wordt afgeschaft.

MADRID den 14 November.

Aan de Cortes is mededeeling gedaan van een Koninklijk besluit, waarbij hunne zittingen worden geschorst.

Door de Regering zal in haar geheel openbaar worden gemaakt de met Engeland gevoerde correspondentie over de zaken van Marokko.

MADRID den 16 November.

De maarschalk O'Donnell is van eene verkenning in Afrika te Cadix teruggekeerd. Men beschouwt het begin der vijandelijkheden als zeer nabij ophanden.

LONDEN den 16 November.

Koffij en Rijst vast. — Suiker zeer vast — Thee flaauw. — IJzer. Schotsch 52. — Oliën. Lijn- 27/9; Palm- 47/. — Talk in loco 59/3; op levering 58/3. — Granen stil, doch vast, toevoer gering.

LIVERPOOL den 16 November.

Katoen. Heden zijn 8000 balen verhandeld.

BERLIJN den 16 November.

Rogge per Nov. 47½ th., per Voorjaar 46½ th.

ANTWERPEN den 16 November.

Koffij, Suiker en Granen vast. — Tarwe *f* 13; Rogge *f* 3⅜.

MADRID den 16 November.

Spanje 1¾ pc. 33.60; dito 3 pc. 43.70.

PARIJS den 16 November.

Frankrijk 3 pc. 69.95 a 69.85; dito 4½ pc. 95.55. Cred. Mob. 777. Spanje 1¾ pc. 32⅞; dito 3 pc. 43.

LONDEN den 16 November.

De 3 pc. Geconsolid. 96¼ a 96⅜. Rusland 4½ pc. 99½. Spanje 1¾ pc. 33 a 33¼. Mexico 3 pc. 22½ a 22¾. Grenada 3¾ pc. 16¾. Venezuela 4½ pc. 28 a 28¼; dito Uitgest. 14 a ½. Holland 4 pc. 100. Illinois Shares 57 a 59.

WEENEN den 16 November.

Nationale Metalliek 5 pc. 77.25. Metalliek 5 pc. 71.50. Wissel Londen *f* 123.50.

ANTWERPEN den 16 November.

Spanje 1¾ pc. 31¾; dito Binnenl. 3 pc. 42⅛. Metalliek 5 pc. 56⅝; dito Nation. 5 pc. 60½.

FRANKFORT den 16 November.

Metalliek 5 pc. 54½; dito Nationale 5 pc. 59½. Spanje 1¾ pc. 32¼; dito 3 pc. 42.

BINNENLAND.

'sGRAVENHAGE den 16 November.

Morgen wordt Z. M. de Koning in de residentie terug verwacht.

— Men verneemt dat Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden in de volgende week van HD. buitenlandsche reis in de residentie zal terugkeeren.

— In de volgende week zal H. K. H. Prinses Marianne tot het doen eener buitenlandsche reis vertrekken.

— De Hooge Raad der Nederlanden heeft bij arrest van heden vernietigd een arrest van het Prov. Geregtshof in Zuidholland in de zaak van D. Florijn, en ten principale regt doende den requirant van cassatie schuldig verklaard aan poging tot ontduiking der plaatselijke belasting, door ten uitvoer aan te geven, met een biljet om restitutie van betaalde plaatselijke belasting, 274 kan bessenjenever, hetwelk is gebleken een vocht te zijn dat geen bessenjenever inhield, zulks als handelaar ten aanzien van een voorwerp zijnen handel betreffende, en hem te dier zake veroordeeld tot eene geldboete van *f* 207.15, met verbeurdverklaring der aangehaalde fusten en het zich daarin bevindende vocht, en met bepaling dat, indien binnen twee maanden na gedane aanmaning de boete niet zal zijn voldaan, die zal worden vervangen door eene gevangenisstraf van eene maand.

— Bij heeren diakenen der Nederduitsche Herv. gemeente alhier, is van eenen onbekende de aanzienlijke gift van *f* 6000 ontvangen tot aankoop van spijskaarten, ten behoeve hunner armen.

— Het Willemshospitaal alhier, dat tijdelijk was ingerigt tot verpleging van zieke militairen van het garnizoen te dezer stede, is thans weder geheel ontruimd.

— Wij vernemen dat het Italiaansche operagezelschap, dat thans te Amsterdam voorstellingen geeft, zaturdag avond a. s. ook hier in *Le Trouvère* zal optreden, zoodat ook het Haagsche publiek de talenten van onze beroemde landgenoote, mevrouw de Vries-van Os, zal kunnen waardeeren.

ROTTERDAM den 16 November.

Heden middag omstreeks drie ure is alhier, in tegenwoordigheid van Burgemeester en Wethouders en de leden der Commissie van de plaatselijke werken, het zinkstuk waarop de in aanbouw zijnde brug over de Oude Haven moet draaijen, gezonken, wat in de beste orde afgeloopen is.

In de zitting der Tweede Kamer van heden is voortgezet de algemeene beraadslaging over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen. De heer de Brauw heeft berigt, wegens ongesteldheid verhinderd te zijn, de Vergadering bij te wonen.

De heeren *Wintgens* en *de Kempenaer* hebben, ten tweeden male het woord voerende, op nieuw de voordragt bestreden, daarbij tegenover de redevoeringen der heeren Ministers hunne aanvankelijk ontwikkelde stellingen handhavende. De heer de Kempenaer heeft echter verklaard, na de verdediging der Ministers gehoord te hebben, zich opoffering te zullen getroosten van eigen inzigten, en *nu* met het oog op de bestaande omstandigheden te zullen stemmen voor de Noorderlijn, niet echter voor de Zuiderlijn; zullende hij tegen de geheele wet stemmen, wanneer art. 2, houdende bekrachtiging van de Zuiderlijn, mogt worden aangenomen.

Daarna heeft de heer *Slicher van Domburg* de voordragt verdedigd, en de voorgestelde verbindingen beschouwd te zijn, zoo voor het binnenlandsch als voor het internationaal verkeer, in het algemeen belang.

Daarentegen werd de voordragt, almede ten tweede male, bestreden door den heer *van Nispen van Sevenaer* (vooral op finantiële gronden, ter wederlegging van 't geen door den Minister van Finantiën over de finantiële gevolgen der wet was medegedeeld). Door den heer *Schimmelpenninck van der Oije* werd op nieuw gewezen op drie punten van bezwaar, nl. betrekkelijk de lijnen, de finantiën en de wenschelijkheid tot den aanleg van Staatswege. Ook hij evenwel zou, gelijk de heer de Kempenaer, trachten zoo veel mogelijk van eigen inzigten af te zien, maar drong aan op het nemen van een conciliatoiren maatregel, met betrekking tot Amsterdam en Rotterdam, door nl. de lijn van Maarsbergen en Tiel aan te nemen.

De heer *van Heukelom*, ook ten tweede male het woord vragende, betoogde, dat de concessiën nu ook niet waren in den zin der Regering; dat de verdediging der Regering hem versterkt had in zijne overtuiging dat de voordragt niet was in het algemeen belang, want dat zij alleen rustte op eene zamenkoppeling van slechts locale belangen. Verder trad dat lid in eene uitvoerige bestrijding van het door de heeren Ministers aangevoerde.

De heer *van Voorthuysen* trad almede op nieuw in eene wederlegging van hetgeen was aangevoerd tegen het aannemen van een centrum voor vrije spoorwegen.

De heer *van Eck* verdedigde de voordragt uitvoerig, daarbij bovenal op den voorgrond stellende, dat zij die zich daartegen verklaarden bestonden uit verschillende minderheden, die het omtrent doel, rigting en aanleg grootendeels oneens waren.

De heer *Zijlker*, aanvankelijk gestemd tegen de voordragt, verklaarde thans er vóór te willen stemmen, nu dat zijn hoofdbezwaar was vervallen ten aanzien van de aansluiting der lijn Groningen naar Leer. Hij stelde in de verklaring der Regering vertrouwen, dat zij die aansluiting met al haar vermogen zou ondersteunen.

De heer *Idserda* daarentegen, almede voor de tweede maal het woord voerende, bleef de voordragt bestrijden, meer in het bijzonder voor zooveel de Noorderlijn betreft, daar hij o. a. de lijn van Leeuwarden op Meppel, ter verbinding van Harlingen met Rheine langs den kortsten weg, onmisbaar achtte.

De Vergadering is daarna gescheiden tot morgen ten 11 ure, zijnde alsdan de heer *Kingma* het eerste aan het woord.

[*Zie verder het uitvoerig verslag dezer zitting in ons Bijblad van heden.*]

Z. M. heeft aan eene commissie uit de Staten van Noordbrabant, belast met het onderzoek van eenige wijzigingen in het bestaand reglement van het heemraadschap van den Rosendaalschen en Steenbergschen vliet te brengen, magtiging verleend om na de sluiting van de Najaarsvergadering der Staten hare werkzaamheden voort te zetten.

Z. M. heeft goedgevonden: in te willigen het verzoek van den majoor J. A. van den Bosch, adjudant van Z. K. H. den Prins van Oranje, om vergunning tot het aannemen en dragen der versierselen van ridder der orde van St. Stanislaus, 2de klasse, hem door den Keizer van Rusland geschonken; den 1sten luitenant F. B. A. Grooss, van de infanterie van het leger hier te Lande, thans tijdelijk gedetacheerd bij dat in Oost-Indië, definitief over te plaatsen bij het wapen der infanterie van laatstgenoemd leger; den 2den luitenant P. M. J. Kamerling, van het 1ste regement infanterie, in rang en ancienneteit over te plaatsen bij het wapen der infanterie van het leger in Oost-Indië.

Bij Koninklijke besluiten is aan den heer mr. J. van Swieten, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Bloemendaal c. a., behoudens aanspraak op pensioen; zijn benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Ouder Amstel c. a., de heer L. Rhijnvis van Sandick, thans ontvanger derzelfde middelen te Westzaan, en tot ontvanger der directe belastingen te Deventer en van de directe belastingen en accijnsen te Diepenveen en Bathmen, op den voet van één kantoor, de heer jhr. mr. Scato Trip, thans contrôleur van de 2de klasse der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Harlingen.

Bij Koninklijke besluiten is een jaarlijksch pensioen verleend ten laste van den Staat aan D. J. Bergsma, weduwe van wijlen J. C. Swijghuisen Groenewoud, in leven emeritus hoogleeraar aan de hoogeschool te Utrecht, ten bedrage van *f* 1000; aan H. C. C. van der Noordaa, gewezen commies ter provinciale griffie van Limburg, ten bedrage van *f* 985; C. van Beckum, gewezen hoofdonderwijzer te Ulicoten, gemeente Baarle-Nassau, ten bedrage van *f* 122; C. Verhoeff, gewezen hoofdonderwijzer te Berkenwoude, ten bedrage van *f* 333; K. Scholten, gewezen hoofdonderwijzer te Edam, ten bedrage van *f* 600, en A. Visser, gewezen hoofdonderwijzer aan de Waal op Texel, ten bedrage van *f* 256.

Z. M. heeft goedgevonden: 1°, aan H. J. Pekink en J. van der Minne, op hun verzoek, eervol ontslag te verleenen als 1ste luit. bij het 1ste half-bat. rustende schutterij in het 2de district der prov. Zuidholland; 2°. mede eervol ontslag te verleenen aan J. Nieuwenhuizen, als officier van gezondheid der 3de kl. bij de dienstdoende schutterij te Maassluis, en zulks uit hoofde van verandering van woonplaats; 3°, de benoeming van P. H. Haverkamp, tot 2den luit. bij de 2de comp. van het 1ste half-bat. rustende schutterij in het 2de district der prov. Zuidholland, in te trekken en te stellen buiten effect; 4°. bij de rustende schutterij in de prov. Zuidholland te benoemen: 2de district, 1ste half-bat., 1ste comp., tot 1sten luit. P. J. Bloem, thans 2de luit.; tot 2de luit. A. Vermaes Wzn., thans sergeant-majoor, en D. Mair, thans sergeant; 2de comp., tot 1sten luit. K. Barendrecht, thans 2de luit.; tot 2de luit. J. Blank Jzn., thans sergeant, en J. Kuyper, thans schutter.

De 1ste luit. J. Brakell, van het 1ste reg. infanterie, die tijdelijk bij het departement van oorlog was gedetacheerd, is in zijnen rang overgeplaatst bij den staf van het wapen der infanterie en zal bij het departement werkzaam blijven.

Men verneemt dat van wege de Hooge Regering van de besturen der gemeenten, in welke de cholera geheerscht heeft, opgaven verlangd worden omtrent den loop der ziekte, de plaatsen waar, de woningen waarin, den maatschappelijken toestand der bewoners waaronder zij de slagtoffers geveld heeft, de middelen die tot genezing der lijders en de stuiting der ziekte zijn aangewend, enz. Door dezen maatregel zullen gewis belangrijke bijzonderheden aan het licht komen, die bij onverhoopte wederverschijning der epidemie de kwaal in hare eerste oorzaken en beginselen nader zullen doen kennen.

Met den 17 dezer wordt te Neuzen een kantoor van den Rijkstelegraaf met beperkte dagdienst geopend.

De Minister van Marine heeft ter kennis van belanghebbenden gebragt, dat de westelijke bakenton met korfbal, gelegen hebbende op den Banjaard gemerkt B. J. d., ten gevolge van de zware en hooge zee is weggeslagen.

Zr. Ms. Minister Resident te Rome heeft aan de Nederl. Regering mededeeling gedaan van een ontvangen berigt van den Franschen Gezant aldaar, dat in den nacht van 4 op 5 october jl. uit de werkkamer van den Sardinischen Consul te Algiers een twintigtal in blanco geteekende paspoorten is ontvreemd, van welke ontvreemding verdacht worden gehouden de navolgende hoogst gevaarlijke uitgewekenen: 1°. de geneesheer *Andréini* van Bologna, die vóór 3 maanden uit Algiers was ontvlugt, daarna in Italië is aangehouden en naar Algiers teruggezonden; 2°, *Armani*, uit de Kerkelijke Staten; 3°, *Piecini* uit Modena; 4°, *Isnardi,* apotheker, uit Piemont.

De ambtenaren van politie zijn dienvolgens uitgenoodigd te letten op het wederregtelijk gebruik, dat van bedoelde paspoorten hier te Lande door de aangewezene personen of door anderen mogt worden gemaakt, de vervolging der daders te bevorderen en van al wat hun ter zake mogt bekend worden onverwijld mededeeling te doen aan den Minister van Justitie.

Het berigt, volgens hetwelk de redactiën van den *Algemeene Konst- en Letterbode, De Nederlandsche Spectator* en *De Tijdstroom* van 1 januarij 1860 af gezamenlijk haar werk zouden voortzetten, is niet, zoo als de Utrechtsche Courant schrijft, *voorbarig* geweest, maar enkel in één opzigt niet geheel volledig. De redactie van *de Tijdstroom* toch trad, als zoodanig, tot de nieuwe combinatie toe. Een van de leden dier redactie echter, de heer J. B. Rietstap, scheidde zich van haar af en treedt nu met 1° januarij als redacteur op van *de Tijdstroom,* waarvan de uitgeefster, even als de Erven Loosjes ten aanzien van de *Alg. Konst- en Letterbode* hebben gedaan, heeft aangekondigd dat het tijdschrift onder denzelfden titel zal blijven verschijnen. Zelfs zullen er aan den volgenden jaargang platen worden toegevoegd.

Ook al wenschen wij beide laatstgenoemde tijdschriften, zoo mogelijk, een ruim debiet en een lang bestaan toe, toch kunnen wij niet anders dan in het belang onzer letterkunde ons van harte verheugen in de combinatie van zoo veel voortreffelijke elementen als, onder de leiding van dr. M. P. Lindo, zullen zamenwerken om *De Nederlandsche Spectator* te verheffen tot een tijdschrift, dat in verschillende vakken van wetenschap, zoowel als in meer dan één genre van bellettrie, schier het beste levert, wat in Nederland te leveren is.

Beroepen bij de Hervormde gemeente te Staphorst in Overijssel ds. J. A. ten Bokkel Huinink, pred. te Ee.

Bedankt voor het beroep naar de Christelijk Afgescheiden gemeente te Zwolle door ds. J. F. Sluyter, pred. te Boskoop.

— De eergisteren en gisteren te Gorinchem gehouden paarden- en beestenmarkt was druk bezocht. De aanvoer van paarden was niet zoo groot als verleden jaar en wordt het getal op ongeveer 3000 stuks geschat. De handel was niet zeer levendig, daar de prijzen duur en weinig buitenlandsche kooplieden aanwezig waren. De handel in rundvee was zeer levendig en had voornamelijk in jong en vet vee plaats. Het getal dat aangevoerd werd wordt op ruim 7500 stuks geschat.

— De oud-hoogleeraar van Hengel te Leyden vierde jl. zaturdag zijn tachtigsten verjaardag. Bij die gelegenheid werd hem, namens een groot aantal zijner voormalige leerlingen, een prachtig geschenk aangeboden, bestaande in eene pendule met candelabres. Nadat zich velen hunner, te Leyden woonachtig, met de commissie, die de bezorging op zich genomen had, ten zijnen huize vereenigd hadden, werd de waardige grijsaard door dr. P. Jas, pred. te 's Hage, uit aller naam toegesproken, terwijl de hoogleeraar ter Haar hem ter zijde stond. Ook eene commissie ter gelukwensching was uit de studenten der godgeleerdheid afgevaardigd.

— Men zal zich herinneren dat de Kamer van koophandel te Haarlem zich onlangs tot den Koning heeft gewend met een adres nopens eene gelijkvormige regeling van de handels-usantien en conditien hier te Lande. Thans verneemt men dat van Regeringswege afwijzend op dat adres is beschikt, omdat zulk eene regeling niet van Overheidswege kan geschieden, maar van de handelaren zelve behoort uit te gaan.

— Gedurende het jaar 1859 is uit the Lutine door helm- en klokduikers het volgende geborgen: 5 gouden staven, wegende te zamen 26.895 Ned. ℔; 2 zilveren staven, wegende te zamen 56.65 Ned. ℔; 4397/1, 23/2, 25/4, 5/8 Spaansche matten; 2 Fransche kroonen; 4/1, 1/4, 1/8 gouden doublons; 2 louis d'or en 4 guineas, benevens 55 Ned. ℔ koperen hoepels, spijkers enz., 56 Ned. ℔ bladkoper, 156 Ned. ℔ lood, 1 metalen vingerling en een stuk van 1 dito. — De berging der lading uit den 9 februarij jl. op een half uur van de Lutine verongelukte Engelsche barkschip El Dorado, op reis van Caldora naar Hamburg en

geladen met zilver- en kopererts, blijft moeijelijk. Tot dus verre heeft het niet mogen gelukken er iets van belang van boven te brengen. — De masten van het Spaansche schip Josefa dy Amalia, van Gibara naar Bremen, met tabak op de hoogte van Terschelling den 19 april ll. verongelukt, zijn door helmduikers op eene diepte van 50 voeten, omdat het schip het vaarwater belemmerde, gekapt en naar het Vlie overgebragt.

— De gasten, die sedert ll. maandag op het Loo vertoefd hebben, zijn eergisteren van daar vertrokken.— H. M. zal morgen naar de residentie terugkeeren en zich in het begin van december weder naar het Loo begeven.

— Men verneemt dat een aantal officieren van het Indisch leger, met verlof of gepensioneerd te Nijmegen verblijf houdende, Z. M. den Koning dezer dagen een adres van dankbetuiging hebben aangeboden, ter zake der schenking van HD. landgoed Bronbeek, om te worden ingerigt tot een koloniaal militair invalidenhuis, en van de voor het Indisch leger zoo gunstige besluiten van den 16 october jl.

— Uit Harderwijk wordt ons dd. 15 dezer het volgend gemeld:

„Op de Harderwijker schroefstoomboot, welke gisteren middag op den gewonen tijd van Amsterdam afvoer, bevond zich, onder de vele passagiers die dien dag op de boot waren, een zeer net gekleed heer, Hollander van spraak; hij maakte kennis met eenige verlofgangers en scheen zich voor de koloniale dienst te willen engageren; het was hem echter niet beschoren Harderwijk te zullen zien, want ongeveer één uur vóór de aankomst viel bedoelde onbekende heer van de boot af en verdronk. Men denkt algemeen, dat hij te veel had gedronken en toen, bij de verschansing staande, achterover is gevallen. Tot nog toe is er niets meer van hem bekend geworden; hij had onder anderen ook nog een gouden horloge bij zich.

„De grindweg van Putten (het oever) naar Veenendaal over Voorthuizen en Barneveld is voor eenige dagen aanbesteed geworden voor de som van ƒ 129,000; mogt die grindweg eens tot stand komen, dan is daardoor veel gewonnen voor hen die zich van Harderwijk naar Arnhem willen begeven.

„Met de nieuwe garnizoens-bakkerij is men druk aan het bouwen; vóór 1 januarij 1860 moet dezelve gereed zijn.

„Nog altijd komen er groote transporten met aangeworvene manschappen aan, en, alhoewel niet zoo druk als voor eenige maanden, komen er toch steeds nog velen hier aan om te teekenen voor de koloniale dienst. De manschappen genieten hier veel vrijheid, doch daarvan wordt geen misbruik gemaakt; alles gaat hier bedaard en rustig toe; in alle koffijhuizen (en die zijn hier niet weinig) is dagelijks muziek, hetgeen eene vrolijkheid aan deze stad geeft, die men elders mist.

„Er heeft zich alhier eene nieuwe plaatselijke commissie van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning der gewapende dienst in de Nederlanden geconstitueerd; de oude bestond slechts uit één lid, die voor ongeveer eene maand voor het lidmaatschap heeft bedankt. Daar er hier zeer vele gepensioneerden wonen en nog steeds komen wonen (hun getal is op dit oogenblik boven de honderd), is eene zoodanige commissie eene wezenlijke behoefte; de commissie zal dan ook streng toezien dat zij, die zich aan drank overgeven of de gratificatie niet noodig hebben, niet in het fonds als deelgeregtigden opgenomen worden. Het getal der deelgeregtigden is op dit oogenblik acht en zestig.

„De officieren alhier in garnizoen hebben elk wederom eene gratificatie ontvangen van den Minister van Koloniën.

„Zoo als ik reeds vroeger u heb medegedeeld bestaat bij het Departement van Oorlog geenszins het voornemen, om de detachementen van hier naar den Helder te doen vertrekken, ten einde aldaar den tijd van hun vertrek af te wachten: dit zou alleen dan plaats hebben wanneer door te grooten aanvoer van manschappen alle mogelijke ruimte alhier door de troepen was ingenomen; doch tot nu toe is er altijd de beschikbare ruimte geweest om den soldaat te doen kazerneren en het gemeentebestuur stelt alles in het werk, om eene zoodanige verplaatsing van troepen, hetgeen niet anders dan schadelijk zoude zijn voor de ingezetenen, te voorkomen."

— Naar men verneemt is door Z. M. aan de officieren en onderofficieren en korporaals, behoorende tot het vaste kader van het koloniaal werfdepôt, te Harderwijk in garnizoen, verhooging van tractementen toegekend: aan de officieren eene verhooging van ƒ 100 's jaars, en aan de onderofficieren en korporaals respectivelijk 4 cents en 2 cents per dag.

— Den 27 dezer zal van Harderwijk vertrekken, om dien dag te Rotterdam aan boord van het schip Jhr. Mr. van der Wall van Puttershoek, gezagvoerder K. F. Lammerts, te embarkeren, een detachement suppletie-troepen van 110 man, ten einde met dien bodem naar Java te worden overgebragt onder kommando van den kapitein magazijnmeester der artillerie der 1ste klasse van het Oost-Indisch leger O. L. von Koblinski, die van verlof naar gemelde gewesten terugkeert, en onder medegeleide van den 2den luitenant der infanterie van het Oost-Indische leger F. M. A. Flory en den officier van gezondheid der 3de klasse H. Walter, mede van gemeld leger.

— Het is eene opmerkelijke bijzonderheid, dat juist nu het eiland Schokland ontruimd en onbewoond geworden is, de ontdekking is gedaan dat ook daar eenmaal een munthuis gevestigd was. Dezer dagen toch kwam de kolonel de Roije van Wichen te Nijmegen in het bezit van een muntje, hebbende de type der zoogenaamde kleine Hollandsche denariën, op welks voorzijde een kopje en het omschrift H. DOM CVNRE en op de keerzijde MONETA EMLISWERD, zijnde dit de oude naam van Emmeloord, het zuidelijkste dorp van genoemd eiland. Het is bekend dat de heeren of graven van Kuinre ook Schokland en Urk in bezit hadden. Wij kunnen, daar wij de munt niet zelve zagen, niet instaan voor de naauwkeurigheid der spelling van de omschriften.

(Algem. K. en L.)

— Van den 5 tot en met den 11 dezer zijn 13 runderen in de provincie Friesland aan de besmettelijke longziekte gestorven en 10 door die ziekte aangetaste runderen voor rekening der eigenaars afgemaakt, bedragende daardoor het totaal der gevallen sedert den 1 januarij dezes jaars 2351.

Burgerlijke Stand.

ROTTERDAM den 16 November.

OVERLEDEN: A. C. Centen, vrouw van J. F. Stutterheim, 56 j. — R. H. L. Polak, wed. S. Oosterberg, 77 j. — M. van Lier, wed. P. van Wingerden, 78 j. — H. van Vliet, z. 1 j. — P. van Rijst, z., 7 m. — M. W. van Blerkom, d., 4 m. — A. Stuk, jd. 75 j. — W. van Wingerden, wed. C. van Vliet, 61 j. — T. D. J. de Wit, z., 2 m. — J. J. Baudoin, jm., 30 j. — H. Wunderlich, d., 1 j.

BEVALLEN: W. Duquesnoy, geb. Dercksen, d. — A. M. G. Kree, geb. Jansen, d. — W. Bekker, geb. de Groot, z. — W. E. Hamerslag, geb. Schoorel, z. — M. C. van Leerdam, geb. Hafkenscheid, d. — A. V. Bull, geb. Lerou, z. — C. M. Gramdmeijer, geb. Vervooren, z. — M. Köhler, geb. Satink, d. — C. P. Lorwa, geb. Liefmans, d.

GEHUWD: A. P. Stade, jm., 42 j., met N. Duyvewaardt, jd., 33 j. — B. Lens, jm., 25 j., met M. Blits, jd., 26 j. — C. Herfst, jm., 23 j., met J. M. E. Nanning, jd., 24 j. — W. Presburg, jm., 22 j., met M. Vos, jd., 22 j. — W. A. Voogt, jm., 22 j., met G. Lobensteyn, jd., 24 j. — G. de Klerk, jm., 24 j., met W. M. de Graaf, jd., 31 j. — T. Braacx, jm., 25 j., met M. J. Dolkemeijer, jd., 26 j. — C. H. Tilgenkamp, jm., 35 j., met D. Sint Nicolaas, jd., 31 j. — C. de Klerk, jm., 23 j., met N. Muyzer, wed. J. Nijhuys, 30 j. — H. L. Firet, jm., 21 j., met M. Oosterwijk, jd., 21 j. — F. van der Veer, jm., 27 j., met A. M. Siepel, jd., 23 j. — F. A. S. Groene, jm., 23 j., met A. E. M. Donleben, jd., 23 j. — A. C. van Ginneken, jm., 30 j., met C. M. Roos, jd., 24 j. — H. Bubberman, jm., 27 j., met M. A. Decalonne, jd., 29 j. — N. W. van Vlijmen, jm., 28 j., met M. van Lindt, jd. 29 j. — H. H. Everaers, jm., 23 j., met M. Sallemans, wed. U. L. van Quaelle, 48 j. — A. Haaijer, jm., 33 j., met J. Oosterlee, jd., 22 j. — H. S. Smits, jm., 34 j., met M. E. Curvers, jd., 37 j. — J. Hoogstraten, jm., 28 j., met P. C. Huygen, jd., 20 j. — P. H. Brans, jm., 23 j., met A. Veltman, jd., 23 j. — J. van Maanen, weduwen., 42 j., met A. M. H. Deutz, jd., 23 j. — H. J. Burger, jm., 38 j., met P. J. Schneither, jd., 30 j. — J. Goossens, jm., 31 j., met C. Wiertsema, jd., 23 j.

OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOOPINGEN,
IN HET NOTARISHUIS TE ROTTERDAM.
Woensdag den 16 November:

Een Pand enz., Gelderschekade, 2/58;
en Wijnstraat, 2/75; .... trekg. ƒ 25000.
Een Huis enz., Wijnhaven, 2/197; .... „ - 14200.
Een Huis enz., Leuvehaven, 1/220; ... trekg. ƒ 10500.
Een Huis enz., Noordblaak, 4/138; ... „ - 12450.
Een Huis enz., Open-Rijstuin, 11/76; „ - 6250.
Een Huis enz., Schied. Singel, 15/632; - - 4050.
Een perceel Bouwgrond enz., als voren, diep 40 en breed 7 E, 15/634; .... „ - 2850.
Een perceel Dito Dito, als voren; .... „ - 3000.
Een perceel Dito Dito, als voren; .... „ - 3150.

240ste Staats-Loterij.

2de Klasse, 3de Lijst.

Trekking op 16 November.

GETROKKEN PRIJZEN.

Prijs van ƒ 20000: N°. 13533
„ „ - 1000: „ 6233 16476
„ „ - 400: „ 16578
„ „ - 100: „ 2254 5070 7122 15612 19143

Prijzen van ƒ 30:

9	2499	5045	7331	9524	11539	14799	17547
27	2512	5098	7444	9537	11575	14896	17568
84	2548	5102	7502	9559	11614	14960	17585
92	2553	5123	7508	9604	11689	15064	17635
98	2580	5134	7562	9612	11942	15073	17657
107	2600	5201	7609	9653	11952	15089	17770
138	2661	5204	7631	9657	12006	15105	17829
218	2672	5254	7643	9667	12063	15174	17926
253	2830	5285	7723	9722	12146	15175	17937
272	2833	5308	7731	9737	12229	15220	17978
305	2907	5311	7843	9852	12402	15236	18071
450	2920	5324	7849	9897	12426	15245	18078
522	2933	5409	7883	9910	12433	15313	18103
535	2944	5513	7907	9941	12465	15356	18141
640	2956	5550	7949	9957	12481	15409	18216
658	2993	5569	7963	10005	12582	15433	18223
749	3005	5583	8032	10038	12611	15476	18232
833	3044	5610	8064	10047	12615	15508	18279
853	3051	5685	8109	10143	12642	15625	18309
855	3076	5771	8167	10145	12765	15628	18323
949	3245	5775	8174	10186	12791	15709	18414
1009	3294	5817	8180	10209	12844	15754	18449
1080	3334	5906	8200	10214	12848	15805	18468
1085	3343	5992	8216	10248	13100	15931	18479
1130	3384	6028	8263	10333	13105	16011	18495
1137	3562	6081	8280	10385	13256	16060	18498
1142	3640	6092	8313	10463	13315	16070	18521
1155	3673	6122	8316	10721	13385	16157	18530
1231	3692	6127	8353	10725	13494	16192	18639
1233	3801	6139	8398	10726	13536	16301	18662
1241	3887	6164	8477	10873	13596	16315	18707
1278	3921	6182	8526	10945	13671	16347	18781
1452	3967	6256	8558	10958	13729	16350	18820
1500	3978	6270	8602	10960	13734	16386	18872
1503	3980	6276	8637	10983	13775	16485	18925
1504	3998	6319	8656	10987	13815	16565	18974
1543	4014	6341	8676	10989	13829	16645	19015
1583	4079	6429	8699	11009	13897	16689	19020
1586	4131	6458	8770	11033	13924	16707	19063
1596	4134	6539	8788	11038	13964	16775	19135
1600	4206	6549	8797	11041	14006	16799	19146
1703	4269	6622	8811	11113	14031	16831	19169
1710	4286	6634	8848	11146	14082	16898	19198
1720	4309	6786	8881	11147	14100	16902	19241
1724	4342	6796	8902	11156	14143	16917	19447
1748	4347	6858	8951	11202	14186	16934	19493
1803	4442	6877	8969	11224	14206	16955	19518
1843	4457	6941	9094	11230	14311	16979	19543
1867	4493	6970	9181	11270	14470	17039	19574
1897	4624	7012	9198	11314	14566	17054	19575
1919	4729	7044	9329	11349	14589	17065	19657
1976	4743	7053	9387	11369	14631	17067	19671
2035	4762	7075	9429	11395	14642	17240	19686
2095	4764	7149	9440	11417	14658	17336	19720
2150	4797	7175	9471	11484	14669	17337	19860
2167	4868	7193	9476	11525	14673	17345	19888
2302	4886	7211	9479	11527	14691	17426	19905
2383	4941	7262	9483	11529	14758	17473	19933
2410	4974						

NB. In ons vorig N.° stond abusief N.° 9776 ƒ 30; dit moet zijn N.° 7776.

Cargalijsten.

LONDEN, Concordia. H. Stranack. — 10 v. Koffij, Durselen en Co.; 150 stukk. Lood, Ch. Cornelder en Zn.; 32 pakk. Koopm., Diversen; 12 bund. IJzer, Order.

LEITH, Ivanhoe, J. Cairns. — 14 z. Graszaad, van Vollenhoven en Kratzenstein; 3 b. Linnen Garen en 1 b. Zakkenstof, J. H. Claus en J. Reulino; 3 b. Linnen, J. B. Croll en Co.; 35 b. Linnen, 27 b. Zakkenstof, 6 b. Garen en 1 b. Koopmans., C. L. Ringrose en Co.; 1 v. Gelatine, A. Voorrips; 1 b. Wollen Garen, Bezeth en Co.; 3 z. Zaad en 1 b. Koopmansch., C. Hemmann en Co.; 1 z. Zaad, D. Burger en Zn.; 4 v. Verw, Tollens en Co.; 1 v. Ale, B. Millar; 1 b. Linnen, Lammert en l'Aufm Orte; 150 v. Haring, van der Kun en van Schelle; 1 b. Koopm., Knowles en Smith; 22 b. dito, A. Campbell en Co.; 25 ton Gietijzer, A. en J. J. van de Stad, te Amsterdam; 100 t. dito, L. J. Enthoven en Co., en 1 k. Koopm., W. Hope, te 's Hage; 1 k. dito, D. Veen en Co., te Haarlem; 6 v. Visch, Quakkelstein, te Vlaardingen; 12 v. Olie, 16 IJzeren Pijpen, 7/2 v. en 1 k. Bier, 2 b. Wollen Manufacturen, 6 b. Zakkenstof, 2 bund. Zakken, 10 v. Visch en 1 z. Monsters, Order.

BONESS, Havelock, W. Moat. — 240 t. Gietijzer, C. L. Roechling en Co.

RIGA, Zeevaart, H. D. Landeweer. — 350 tonnetjes Lijnzaad, Collings en Maingy; 100 dito dito, Cruys, van Casteel en Knight; 100 dito dito, A. van Leeuw en Zn. en Co.; 100 dito dito, Balen en Roovers; 75 dito dito, Dekker en Vriesendorp; 50 dito dito, J. Mitsche; 100 dito dito, 37 bonden Hennep en 160 Matten, Order.

Amsterdam.

LONDEN, Smyrna (st.) — 60 b. Rijst en 50 k. Koopm., van Beek en Jurjans; 5 b. Huiden, F. Glusenkamp; 60 z. en 21 k. Suiker, D. van der Werff; 74 k. en 17 p. Thee, O. Roelofs en Zn.; 5 z. en 21 st. Gutta Percha, 4 k. Indigo, 12 ton Caliatourhout, 5 k. en 3 p. Koopm., Order.

In lading liggende Schepen.

Te Rotterdam.

BATAVIA en SOERABAIJA, het Ned. Clipper-Barkschip Jhr. Mr. van de Wall van Puttershoek, kapitein K. F. Lammerts. Adres bij Hudig & Pieters, alhier, en D. van Wageningen, te Dordrecht.

BALTIMORE, het Amerik. Fregatschip Leila, kapit. Chs. Haines. Adres bij Wambersie & Zoon.

BOSTON, het Nederl. Brikschip Vasco de Gama, kapit. H. B. de Groot. Adres bij Hudig & Blokhuyzen.

KANAGAWA, bij JEDDO (JAPAN) via BATAVIA, mede voor Passagiers, waartoe hetzelve uitmuntend is ingerigt, het extra snelzeilend Nederlandsch gekoperd Barkschip Krimpen aan de Lek, kapit. W. Ouwehand, om in het begin van de maand November 1859 te vertrekken. Adres bij den Reeder Murk Lels, te Alblasserdam, en bij de Cargadoors Kuyper, van Dam & Smeer, te Rotterdam, en de Coningh & Co., te Amsterdam.

MELBOURNE, het Ned. Barkschip Vrede, kapit. J. L. ter Bruggen; vertrekt deze maand. Adres bij W. Ruys J. Dz. en Hudig & Pieters, te Rotterdam, en de Vries & Co., te Amsterdam, of bij de Bevrachters Dörschlag & Gerbaulet.

NAPELS, het Napolitaansch Brikschip Margherita, kapit. G. Cafiero. Adres bij van den Bey & Co. en Hudig & Pieters.

NEW-YORK, het Bremer Fregatschip Johannes, kapit. D. von Fritzen. Adres bij Wambersie & Zoon.

NEW-YORK, het Pruissisch Fregatschip Arnold Böninger, kapit. J. D. Hashagen. Adres bij Wambersie & Zoon.

ROSARIO, het gezinkt Hanoversch Brikschip Augusta, kapit. J. van Veen. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer.

SOERABAIJA en MACASSAR, het Ned. Schoenerschip Adriana Jacoba, kapit. Blekkingh. Adres bij de Reeders 't Hoen, Hudig en Co. en de Cargadoors Hudig & Pieters.

SOERABAIJA, het Barkschip Kinderdijk, kapitein D. Zwanenburg. Adres bij Kuyper, van Dam & Smeer en Hudig & Blokhuyzen, en te Amsterdam bij de Coningh & Co.

TRIEST, het Ned. Schoenerschip Veendam, kapit. B. A. Hazewinkel. Adres bij Kuyper, van Dam en Smeer.

Te Amsterdam:

SYDNEY, de Nederl. Clipper-Bark Amazone, kapit. J. Abbink; ligt gereed. Adres bij W. Ruys J. Danielszoon en Hudig & Pieters, te Rotterdam, en de Vries & Co., te Amsterdam, of bij de Bevrachters Dörschlag & Gerbaulet.

Beurstijdingen.

PARIJS den 15 November.

Frankrijk 3 pc. a cont. 69.90, 70; dito op ult. 69.90, 69.85, 70; dito 4½ pc. a cont. 95.50, 95.40; dito op ult. —; Actien Bank 2850; Cred. Mob 780, 785. Rusl. 4½ pc. —; dito Spoorw. 495. Napels 5 pc. —. Spanje 1¾ pc. 32⅞; dito buitenl. 3 pc. oude 44¾ en nieuwe 44⅜; dito binnenl. 3 pc. 44; dito Passive —. Oosten. 5 pc. 82½.

De beurs verkeerde heden in eene willige stemming. De 3 pc. Fransche fondsen sloten 15 a 20 centimes hooger dan gisteren.

Scheepstijdingen.

Brouwersh. *Aang.*
16 nov. *Stad Dordrecht* (s), Londen n. Dordt
(O.—O.N.O.)

Hellevoet. *Aang.*
16 nov. *Margaret M'Donald*, Taylor, Newcastle
Sarah, Purvis, dito
New Isabella, Jarren, dito
Gloucester, Morrison, d.°
Bilboa, Elder, dito
Jacob van Cleef, Tholen, Riga
N. H. Harboe, Hansen, Pillau
Catharina Regina, Doll, Pernau
Vertrokken.
16 *Earl of Auckland* (st.), Londen
Elve (st.), Hamburg
Sheldrake (st.), Hartlep.
(is onder de Goereehaven geankerd.)
Seahorse (st.), Hull
Levant (st.), Havre
Norman, Foreman, Newc.
(O. N. O.)

Brielle *Aangek.*
16 nov. *Prins v. Oranje* (st.), Duinkerken
Concordia (st.), Londen
Vertrokken.
Anna (st.), Bergen
Norfolk (st.), Goole
Seahorse (st.), Hull
(is teruggekomen en n. Hellevoet gestoomd.)
Ida, Lukje, Belfast
(N.N.O.—N.O.)

Maassluis (N.O.)
16 nov. Niets gepasseerd.

Amsterdam *Vertr.*
15 nov. *Vrede*, v. d. Plas, Batavia

Texel (N. O.) *Aangek.*
14 nov. *Olaf Kyrre*, Christensen, Drammen
15 *Express*, Gjersen, Frederikstad
Wingolff, Gyde, Dramm.
Columbus, Eliassen, Laurvig
Reintje, Teensma, St. Petersburg
Egbertus, Schrik, Nerva
Minerva, Heikamp, Dantzig
Aafkea, Fehr, Randers
Jacobus Anthonie, Mellema, Christiania
16 *Alma*, Moore, Sunderl.
Vertrokken.
15 *Morgenster*, Drent, Livorno
16 *Fox*, King, Yarmouth

Vlie *Aangek.*
13 nov. *Eendragt*, Munneke, Newc.
Margrietha, Slik, Memel
Aurora, Paulsen, Koningsbergen
Eendragt, Folders, Harburg
Minerva, Muller, Bremen

Zoltkamp *Aangek.*
14 nov. *Jansjen*, Meijer, Dantzig
Agatha Hendrika, Bernardus, dito

Veere *Aangekomen*
12 nov. *Johannes*, v. Eyk. Newc. n. Middelb.
14 *Mayflower*, Richmond, dito n. dito

—o—

Galveston *Aang.*
20 oct. *Johanna Frederika*, Collenteur, Rio-Jan.

Konstantinop. *Aang.*
1 nov. *Louisa Geerdina*, Wever, Amsterdam
Vertrokken.
26 oct. *Gezina*, Bekkering, Vlissingen
29 *Marinus & Geertruida*, de Vries, Falmouth
31 *Geertina*, Kooi, dito

Smirna *In lading*
31 oct. *Elisabeth*, Metus, Amsterdam

Triest *Aangekomen*
15 nov. *Jan Frederik*, Klasen, Amsterdam

Messina *In lading*
31 oct. *Zwaluw*, Schut, Antwerpen
Aangekomen.
4 nov. *Zeeploeg*, v. d. Wal, Amsterdam

Genua *Vertrokken*
9 nov. *Bérénice* (st.), Bakema, Livorno

Alicante *Aangek.*
4 nov. *Alida*, Nagel, Cardiff

Malaga *Aangek.*
4 nov. *Jantina*, Cardiff

Royan *Vertrokken*
10 nov. *Margrietha*, Stuitvoet, Bremen

St. Nazaire *Aang.*
14 nov. *Balmoral* (st.), Rotterdam

Camaret *Aang.*
11 nov. *Auguste*, Dervé, St. Nazaire (n. Rott.)

Rouaan *Aangek.*
14 nov. *Zeemeeuw*, Kruithof, Harwich

Dublin *Vertr.*
13 nov. *Gezina*, de Boer, Liverpool

Liverpool *Vertr.*
14 nov. *Phoenix*, Kuiper, Antwerpen
Mary, Bird, Dordrecht
In lading.
Pelikaan, Jansonius, Livorno

Holyhead *Binnengel.*
13 nov. *Dolphijn*, Hazewinkel, Liverp. n. Rott.
Lady de Crespigny, dito n. Dordrecht

Cardiff *Aangek.*
12 nov. *Ecliptica*. Boomgaard, Gloucester
Vertrokken.
12 *Donati*, Linthorst, Smirna
13 *Grietje de Groot*, Mulder, Emden

Jersey *Aangek.*
12 nov. *Seabird*, Nuttall, Rotterdam

Plymouth *Aangek.*
14 nov. *Saltmarsh*, Green, Rotterdam

Wight *Gepasseerd*
13 nov. *Speculant*, van Wagtendonk, Rott. naar Bahia

Dungeness *Gepass.*
13 nov. *Alcyone*, Haacke, Amst. n. Batavia
(alles wel aan boord)

Deal *Gepass.*
15 nov. *Alberdina*, Ouendag. Londen n. Triest

Yarmouth *Aang.*
12 nov. *Vrouw Martha*, Bol, Wormerveer

Hull *Aangek.*
13 nov. *Anna*, Janssen, Dordrecht

Whitby *Aangek.*
13 nov. *Leveret*, Carver, Rotterdam

Hartlepool *Aangek.*
13 nov. *Ravensworth*, Lowther, Rotterdam
14 *Theresia*, dito
Amor, Möller, dito

Sunderland *Aang.*
13 nov. *Brederode*, Kruymel, Rott.
Dorothea, Dinse, dito
Veturia, Sloane, dito
Concordia, Hayden, dito
14 *Waters*, Menham, dito
Vertrokken.
13 *Elizabeth & Jane*, Dunbar, Rott.
Moore, Robson, dito
14 *Egmond*, Meijer, Amst.

Seaham *Aangek.*
13 nov. *Leveret*, Gale, Schiedam
True Briton, Noble, Dordrecht

Shields *Aangek.*
14 nov. *Lady Mary*, Waters, Schiedam
Mary, Squibb, dito
Jacoba, Schultz, Rott.
Scipio, Lovell, dito
2 Sisters, Robson, dito
N. R. Gazfabriek, de Goede, dito
Marie Charlotte, Allain, dito
Moderazione, Ballestrino, dito
Queen Victoria, Mitchell, dito
Zeeploeg, Ludeling, Groningen
Hendrika Geertruida, Janknegt, dito
Anna Maria, Siegers, dito

Newcastle *Uitgekl.*
14 nov. *Pollux*, de Jonge, Bilbao
Stuurmans Harmonie, Mulder, Malaga
Vertrouwen, Dekker, Zwolle
Vier Gezusters, Mugge. Groningen
In lading.
Johanna, Udema, Triest

Greenock *Aang.*
13 nov. *Henriette Alida*, de Vries, Groningen

Grangemouth *Aang.*
13 nov. *Phoenix*, Jackson, Rotterdam

Antwerpen *Vertr.*
15 nov. *Zwaan*, Riedijk, Tunis

Hamburg *Aangek.*
14 nov. *Alida Margrietha*, Klein, Grimsby
Vertrokken.
15 *Gustav & Ernst*, Hansen, Makasser

Op de **Elve** *Aangek.*
15 nov. *Junge Johann*, Janssen, Amst.
Frau Maryka, Jansen, d.°
Christine, Heibrock, dito

Cuxhaven *Aangek.*
15 nov. *Gesina*, Postema. Boness
Vertrokken.
13 *Groot Zeewijk*, Homan, Buenos-Ayres

Bremerhav. *Vertr.*
11 nov. *Burg. v. Setten*, Pik, Friedrichstadt
13 *Jantje Tuinema*, Sikkens, de Eider

Warnemunde *Aang.*
11 nov. *Gustav Carl*, Fretwurst, Purmerend
Helene, Permien, Amst.

Dantzig *Aangek.*
12—13 nov. *Æolus*, Dekker, Amsterdam

Pillau *Aangek.*
12 nov. *Marchina Rosetta*, Koning, Cardiff
Union, Oostra, dito

Memel *Aangek.*
11 nov. *Confidence*, Lammert, Amst.

Bolderaa *Vertr.*
9 nov. *Juliana Louisa*, Hoven, Elseneur

Gothenburg *Uitgekl.*
8 nov. *Twee Gebroeders*, Branbergen, België

Skallagräs *Binneng.*
5 nov. *Christina*, Söderström, Amst. n. Gefle

Wargoe *Binneng.*
7 nov. *Linea*, Jönsson, Amst. n. Helsingborg

Lysekihl *Binneng.*
7 nov. *Hendrika*, Nuisker, Hull n. Elseneur

Christiania *Aangek.*
7 nov. *Beurs v. Amst.*, Basberg, Purmerend

Holmstrand *Aangek.*
7 nov. *Nidelven*, Holst, Holland
Haabet, Christensen, dito
Christian Agathon, Kjaer, dito

Stavanger *Aangek.*
1 nov. *Tekla*, Rasmussen, Schiedam

Horsens *Vertr.*
4—9 nov. *Wijka*, Panjer. België

Kopenhagen *Aangek.*
12 nov. *Riga*, Korter, Aberstone

Elseneur *Aangek.*
13 nov. *Alida*, Veen, Riga n. de Maas
Bordeaux, Gnodde, Fredrikshamn n. Amst.
14 *Alberdina Edzina*, Woortman, Nerva n. Amsterdam
Hendr. Ellida, Oorburg, Riga n. Schiedam
Gepasseerd.
13 *Remke*, Scherpbier, Libau n. Schiedam

Holtenau *Aangek.*
12 nov. *Martha*, Topzant, Trelleborg n. Antw.
13 *Hoffnung*, Gerdes, Ystad n. Rotterdam
Annegina, van Sluis, Dantzig n. Leer
Anna, Hoekstra, dito n. Bremen

Rendsburg *Aang.*
10 nov. *Twee Gezusters*, Drewes, Memel n. Harlingen
Allegonda Margr., Gort, Memel n. Wezer
12 *Hoffnung*, Gewald, Holbeck n. Holland
Johann Theodor, Fulfs, Aalborg n. Rott.
13 *Feika Jantina*, Mulder, Hamb. n. Trelleborg

—o—

Amsterdam 16 nov. Volgens brief van kapit. van der Veen, voerende het schip *Petronella Catharina*, van hier n. Batavia, bevond hij zich den 11 dezer in goeden staat zeilende bij Dungeness, met zuidelijken wind: alles wel aan boord. — Het Hannoversch schip *Tecla*, kapit. Meijer, van Bremen herwaarts gedestineerd, is, volgens brief van Norden, van den 14 dezer, bij Norderney gezonken, doch het volk gered en te Norderney aangekomen.

Norden 13 nov. Het schip *Zwei Gebrüder*, kapt. Dieckmann, met aardappelen van Uetersen n. Amsterdam, is den 10 dezer in de buitengronden van het eiland Spikeroog gestrand en met de lading verloren, doch de inventaris geborgen.

Penzance 14 nov. Het kofschip *Klazina*, kap. de Jonge, van Newcastle n. Triest, gisteren alhier binnengeloopen, had gebrek aan proviand; ook was een man der equipage ziek.

New-York 1 nov. Door de brik *Thomas Swan*, gisteren v. Savanilla alhier aangekomen, is gerapporteerd dat de havens v. Savanilla en Carthagena den 20 nov., bij bevelschrift van het federaal Gouvernement v. Nieuw-Grenada, zouden gesloten worden, als zijnde gelegen in eenen Staat die tegen het opperste gezag in opstand verkeert.

—o—

Gepraaid:
17 sept., op 29° 30' ZB. en 11° OL., *Fop Smit*, L. Hoefman, van Batavia n. Rotterdam.

—o—

15 nov. De wind te **Falmouth** stil, met dikken mist; te **Deal** N. W.

—o—

Rivierberigt.

Rotterdam. Hoog water 17 nov.: 1ste getijde 8 ure 32 min.; 2de get. 8 ure 56 min.

Arnhem. Waterhoogte 15 nov. 1.79 el.

Keulen. Rijnhoogte 15 nov. 8 v. 7 d. Rijnl.

LONDEN den 15 November.

3 pc. Cons.cont.	95⅞ a	96⅛	3 pc. Peru....	69	a	71
id. id. op tijd	96 -	96⅛	4½ pc. id. Urib.	83	-	84
5 pc. Oostenrijk	78 -	80	id. te New-Y.	81	-	83
4½ pc. België..	98 -	100	3 pc. Portugal.	45	-	46
5pc. Braz. 1824	101 -	103	5 pc. Rusland.	109	-	111
id. 1829 30...	— -	—	4½pc. idem....	98	-	100
id. 4½ pc. 1852	95½ -	96½	3 pc. Spanje...	44	-	45¾
idem 1858....	95½ -	96½	1¾ pc. idem...	32¾	-	33¼
6 pc. Buen.-Ayr	80 -	82	idem Amort. ..	10	-	11
6 pc. Chili....	103 -	105	id. Cert. Coup.	4½	-	4¾
3 pc. idem....	73 -	76	5 pc. Sardinië.	86	-	87
5 pc. Denemark	98 -	102	6 pc. Turkije..	75	-	75¾
3 pc. idem...	85 -	87	idem Nieuwe..	64	-	65
2½ pc. Holland.	66 -	67	4 pc. idem....	103¼	-	103¾
4 pc. idem....	100 -	100½	3 pc. Venezoela	28½	-	29½
Ecuador......	14½ -	15½	idem Uitgest..	14½	-	15½
id. Land-warr.	3½ -	4½	Wissel Amst. krt.	11.13	a	14½.
3¾ pc. Grenada.	16 -	17	idem 3 m....	11.15½	-	16.
id. Uitgestelde	4¾ -	5¼	id. Rott. 3 m...	11.15½	-	16
3 pc. Mexico.	22¼ -	22⅜	id. Parijs kort....	25. 7½	-	15.
4½ pc. Peru...	91 -	92	idem 3 m.....	25.30	-	35.

De beurs was heden zeer gedrukt, daar de politieke vooruitzigten algemeen duister worden geacht. Binnenl. fondsen zeer flaauw. Buitenl. mede zeer gedrukt; vooral Turksche veel lager.

ROTTERDAM den 16 November.

				l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl....	Werk. Schuld 2½ pCt.			63 9/16		
"	dito dito 4	"		97¼		
Spanje,..	Obl. 3 pCt. nu 1¾	"		32 1/16	32⅛	32⅛
"	Binnenl. a 6/m. 3	"		41⅝	41 13/16	
"	Certif. Coupons	"		4½	4⅝	4½
Portugal,	Obl. 1856 7/9. 3	"		41⅞	41 15/16	41 15/16
Rusland,	Obl. bij Hope 4	"		80½		
"	bij Stiegl. 1854 5	"		89¾	89⅞	89⅞
"	dito dito 1855 5	"		99⅝	99¾	99¾
"	Spoorw. Aand. f			220	220¼	220
Oostenr.,	Obl. in Metal. 2½	"		28¾		
"	dito Nat. Met. 5	"		57½	57⅝	57⅝
Venez.,..	Oblig. 3	"		26⅜		
"	dito........ 1½	"		13 11/16		

De beurs verkeerde heden over het algemeen in vaste stemming, met eenigen handel in Spaansche, Russische en Portugeesche fondsen.

Het Commité der Effectenhandelaren,
H. A. MARCELIS, Secretaris.

Laatste prijzen ten 3 ure: Nederl. Werkel. Schuld, 2½ pc., 63½. Spanje, binnenl., 3 pc., 41⅝. Portugal, Obligatien 1856/59, 3 pc., 41⅞. Rusland, Obligatien bij Hope & C°., 4 pc., 80⅝; dito bij Stieglitz 1854, 5 pc., 89⅞; dito 1855, 5 pc., 99¾. Oostenrijk, Metalliek, Nationale 5 pc., 57½, 57⅝, 57⅝; Prioriteits-Loten f 93.

AMSTERDAM den 16 November.

			l. k.	h. k.	gebl. k.
Nederl.,..	Werk. Schuld 2½ pCt.		63 7/16		
"	dito dito 3	"	75⅜	75½	
"	dito dito 4	"	96 15/16	97	
"	Amort-Synd...3½	"			
"	Handel-Maats. 4½	"	126⅜		
"	O. I. Leening 4	"	96½		
"	Leen. Holl. Sp.	"	78		
"	Rijn-Spoorw...4½	"			
"	Maats. v. Weld. 4	"			
België,...	Cert. *Rothsch.* 2½	"	51¾		
Frankrijk,	Certificaten....3	"			
Spanje,..	Buitenlands...1¾	"	32⅛	32¼	32¼
"	dito 3	"			
"	Binn. a f 6000 3	"	41⅝	41⅞	41 13/16
"	Amort. Schuld.........				
"	Bew. v. Coup.........				
Portugal,	Oblig. ....3 pCt.		43 5/16		
"	dito 1856/57..3	"	41 13/16	41⅞	
"	dito Uitgest...				
Rusland,	Obl. *Hope en C.* 5	"	103⅝	103¾	
"	dito 1828/29..5	"	101⅞		
"	Cert. 1831/33..5	"	84 15/16	85	
"	dito 1840......4	"	80⅜	80⅝	80⅝
"	dito *Stieglitz*..4	"	80⅜	80⅝	80⅝
"	dito d.° Nieuwe 5	"	89⅞	90	
"	dito d.° 1855 N. 5	"	99¾	99⅞	99⅞
"	dito te Londen 4½	"			
"	dito v. Assign. 6	"	62¼		
"	Inschr. dito ...6	"	61½		
Polen,....	Aand. 1835.........f		157		
"	Obligatien......4 pCt.		77⅞	78 1/16	
Pruissen,	Oblig........... 5	"	101½	101⅝	
"	Aand....... 3½	"	201¾		
Oostenr.,	Obl. *Goll en C.* 5	"			
"	diso dito 4	"			
"	dito Met. Oude 5	"	53 11/16	53 13/16	53¾
"	dito N. te Ams. 5	"	73½	73⅝	73⅝
"	dito Nat. Met. 5	"	57½	57 11/16	57⅝
"	dito Metall.....2½	"	28⅝	28¾	
"	Wen. Ad. fl 250 4	"	264		
Brazilië,	1824, £ 100, 5	"	99½		
Equador,	£ 100..........1	"			
Venez.....	Obligatien......3	"	26⅜	26½	
"	Uitgestelde....1½	"	13 13/16		
Grenada,	Obligatien......3¾	"	14 11/16	14¾	
"	Uitgestelde....				
Mexico,..	Obligatien......3	"	20¾	20 13/16	
Illinois,	7	"	79		

Nederl. Bank 165¼. Rusland, Cert. te Londen, 1859, 3 pc., 63 13/16, 15/16; dito Spoorw. Actien, volgef., 5 pc., 219½, 220. Griekenland 1825, 5 pc., 3¼, 5/16.

Beleening 3 pc., Prolongatie 3½ pc., Disconto 3 pc.

Bij weinig handel was de markt vrij vast. Alleen in 4 en 3 pcts. Russische vertoonde de omzet eenige levendigheid.

Laatste prijzen ten 5 ure. Holland, 2½ pc., 63 7/16. Spanje, 1¾ pc., 32 3/16 a ¼; dito Binnenl. 3 pc., 41 13/16. Oostenrijk, Metall., 5 pc., 53 11/16 a ¾; id. Nation., 5 pc., 57 9/16 a ¼.

Officiële Wisselkoersen.

ROTTERDAM 16 Nov.

2 maanden.		Kort.	
Londen...	11.61¼	11.66¼	
d.° 3/m.	11.58¾	—	
Parijs . .	55⅜	55 11/16	
d.° 3/m.	55 3/16	—	
Bordeaux.	55½	55 7/16	
Genua.. .	45½	—	
Livorno. .	38½	-	
Napels . .	78½	—	
Petersb. .	165	—	
Hamburg.	35	35 3/16	
d.° 3/m. .	34 15/16	—	
Antwerp .	—	1½	v
6 weken.		**Kort.**	
Frankfort	99¾	—	
Augsburg	99	—	
Weenen. .	92½	—	
Triest. . .	92½	—	

Disconto 3 en 3½ pc.

AMSTERDAM 16 Nov.

2 maanden			zigt.	
Londen. .	11.62½	g	11.67½	g
Parijs. . .	55⅞	g	55¾	g
Bordeaux.	55	g	—	g
d.° ½ m.	55⅞	g	—	g
Genua . .	45½	g	—	g
Livorno. .	38½	g	—	g
Napels . .	78½	g	—	g
Hamburg. .	35	g	35⅛	g
3 maanden.			**Zigt.**	
Madrid . .	241	g	—	g
Cadix. . .	243	g	—	g
Sevilië . .	240	g	—	g
Bilbao . .	240	g	—	g
Lissabon .	40⅞	g	—	g
Porto. . .	40½	g	—	g
Petersb. .	165	g	—	g
6 weken.			**Zigt**	
Weenen ..	92	g	—	g
Augsburg	99	g	—	g
Frankfort.	99¾	g	—	g

Rotterdam ½

Handelsberigten.

SCHIEDAM den 16 November.

GRANEN. Verkocht: Rogge, 141 ℔ Habsal f 203 3/m.; 146 ℔ Libau f 205 3/m. Gerst, 127/128 ℔ Libau f 191, f 193 3/m.; 131 ℔ Jar. Zweedsche f 186 3/m.

MOUTWIJN per Ned. Vat zonder fust	f 13.75.
JENEVER, " " " " "	- 19.25.
Amst. proef, " " " " "	- 20.50.

alles zonder de belasting.

SPOELING, per Ketel................	1.20.

ROTTERDAM den 16 November.

SUIKER. De heden te Amsterdam door de Ned. Handel-Maatschappij gehouden veiling van 28,386 kranj. en kan. Java is afgeloopen als volgt:

Standaard.	Kranj.	Afstand der Prijzen.		Avarij-Prijzen. Goed tot fraai.	Avarij-Prijzen. Slap.
N.° 1.	—	f —	f —	f —	f —
" 2.	—	- —	- —	" —	- —
" 3.	—	- —	- —	- —	- —
" 4.	39	- —	- —	-	- —
" 5.	66	- —	- —	- —	- —
" 6.	277	- —	- —	- —	- —
" 7.	805	- 25½	- —	- —	- 35½
" 8.	635	- 26¼	- —	- —	- 36¼
" 9.	755	- 28	- 28¼	- —	- 28
" 10.	510	- —	- —	- —	- —
" 11.	856	- 31¼	- 33½	- 33½	- 31¼
" 12.	1128	- 32¼	- 34	- 34	- 32¼
" 13.	1454	- 32¾	- 34¾	- 34½	- 32¾
" 14.	1516	- 34¾	- 35¼	- 35¼	- —
" 15.	2689	- 34½	- 36¼	- 35¾	- 35
" 16.	7858	- 35½	- 37¾	- 37¼	- 36
" 17.	4388	- 36¾	- 38¼	- 37½	- —
" 18.	605	- 38½	- 38¾	- 38½	- —
" 19.	100	- 33½	- —	- 39½	- —
" 20.	—	- —	- —	- —	- —

Alles verkocht.

Na de veiling werden uit de hand afgedaan 1200 kranj. Java, ex Twee Anthonys, tot geheimen prijs.

AMSTERDAM den 15 November.

KOFFIJ. Voor een partijtje van 12 v. Surinaamsche besteedde men f 7¾.

TABAK. Heden zijn uit de eerste hand afgedaan 148 v. Amerik. Steelen, per Germania.

POKHOUT. Bij de W. I. M. zijn heden afgedaan 724 st. tot geheimen prijs.

GRANEN enz. Tarwe f 5 a f 6 hooger: 130 ℔ bonte Poolsche f 308; 133 ℔ dito f 320; 129 ℔ dito f 305; 133 ℔ O. dito f 340; 127 ℔ Norder f 270. Rogge f 3 a f 5 hooger met goeden handel: 119 ℔ N. Petersb. f 188, f 189; 118 ℔ Jar. dito f 184, f 186; 128 ℔ Pruiss. f 213 aan de Zaan; 123 ℔ dito f 305; 116 ℔ Petersb. f 180, f 182; 127 ℔ Galatz f 210; 118 ℔ Petersb. f 185. Gerst hooger verk.: 107 ℔ fijne Deensche f 175. Haver en Boekweit zonder handel.

ZADEN enz. Koolzaad ruim prijshoudend: op 9 v. Olie te lev. in April £ 62½; in Nov. £ 58½. Lijnzaad prijshoudend: 112, 113 ℔ Petersb. f 290. Raapolie willig: op 6/w. f 35¾; vlieg. f 34½; per Volgbriefje f 34¼; 1 Dec. f 34½ a f ⅜; 1 Mei f 36¼. Lijnolie onveranderd: op 6/w. f 30¾; Vlieg. f 29½; 1 Dec. f 29½, ⅜; 1 Maart, April en Mei f 30½. Hennepolie op 6/w. f 37½. Raapkoeken per 1040 st. f 56 a f 60. Lijnkoeken per 104 st. f 9 a f 11.

VEE. Kalveren 1ste kwal. f 60 a f 80, 2de kwal. f 50 a f 70, 3de kwal. f 45 a f 60; Schapen f 20 a f 26; Varkens 44 a 48 c. per Ned. ℔.

GRONINGEN den 15 November.

GRANEN enz. Tarwe zeer begeerd en tot 25 c. verhooging hoofdzakelijk voor België genomen: 127 a 130 ℔ Jar. Ommel. Roode f 8.25, f 8.40 a f 8.65, f 8.80; 123 a 130 ℔ N. dito dito f 7.85, f 8 a f 8.65, f 8.80; 123 a 127 ℔ N. Old. dito f 8, f 8.20 a f 8,40, f 8.60, en 127 ℔ Jar. Ommel. Witte f 8.60, f 8.75 nominaal. Rogge heeft ook 25 c. meer opgebragt en bij het afgaan der markt nog boven de verhoogde notering bij partij geboden: 120 a 123 ℔ Inland. en Pruiss. f 6.55 a f 6.85. Boekweit tot 10 c. verhooging ook wel te plaatsen: 113 a 116 ℔ N. Zwarte Zand f 4.90 a f 5.30. Gerst iets meer aan en niet dan tot 5 c. lager te verkoopen: 96 a 99 ℔ N. Winter f 5.40 a f 5.80. Dikke en Witte Voerhaver prijshoudend, Zwarte Voer 15 c. hooger verkocht: 75 a 82 ℔ Dikke Brouw f 3.70, f 3.75 a f 4.15, f 4.20; 65 a 68 ℔ Witte Voer f 3 a f 3.30, en 68 a 72 ℔ Zwarte dito f 3.10 a f 3.50. Paardenboonen onveranderd, voor goede kwaliteit was weer f 7 te bedingen. Gort in een doen: Puike f 9.50 a f 10 en Parel per 100 Ned. ℔ f 12.50 a f 18. Koolzaad weinig ter veil en goed prijshoudend, men noteert beste Oldammer f 11, beste Ommelander f 11.30 en beste Oostfriesche ook f 11.30, doch meestal nominaal. Geel Mostaardzaad niet in omgegaan. Raapolie f 33. Lijnolie f 29.50. Raapkoeken f 68 a f 69. Lijnkoeken f 10.75 a f 11. Originele Boerenboter weinig ter markt: 1ste soort f 40, 2de dito f 36 a f 37, puike overgelegde f 34.

LONDEN den 14 November.

SUIKER zonder handel. De voorraad bedraagt 72,966 t. tegen 63,340 t. in A°. p°. Geraffineerd stil maar prijshoudend. — MELASSEN. Mindere soorten zijn voor uitvoer gevraagd. — KOFFIJ. Plant. Ceylon gezocht. 100 v. vonden nemers tot 65/ a 67/6. In Natif ging niets om. — THEE. Ord. Congo nominaal 15½ a 16. — Voor eenige partijtjes PIMENT betaalde men 3⅛ a 3¼. — KATOEN zonder handel. — RIJST. Inferieure kwaliteiten zijn zeer gezocht en heden zijn ca. 11/ a 12/m. b. tot ferme prijzen afgedaan. Men betaalde voor Madras 8/1½ a 9/; Bengaal 11/; Rangoon 6/10½; Moulmain 7/3, en Siam 7/6. Voorraad 77,471 t. tegen 89,630 t. in A°. p°. — SALPETER vast; omzet 200 b. — LIJNZAAD vaster en 6 d. a 1/ hooger. Bombay 46/6 a 50/; Calcutta 47/6 a 48/. Eene lading Odessa is afgedaan tot 47/ en eene dito Taganrog tot 46/6. — METALEN. Schotsch IJzer vast 52/3. Zink vast; 50 t. disp. bedongen £ 20.15 en 150 bl. Banca Tin 134/. — OLIEN. Lijn- vaster 27/6; Hull 27/3. Raapeen weinig hooger. Cocos- met veel handel. Ceylon 41/ a 41/6. Cochin- 43/ a 43/6. Terpentijn flaauw 35/. — TALK. Men noteert P Y C disp. 59/, Oct./Dec. 58/9, Dec. 59/, Jan./Maart 58/6.

LONDEN den 15 November.

SUIKER. Ca. 500 v. zijn gedeeltelijk verkocht tot 32/6 a 43/; 750 dito W.-Ind. tot 33/ a 40/, 400 v. Demerara tot 39/ a 40/, 5708 b. Mauritius tot 28/ a 43/, 1466 b. Bengaal tot 36/6 a 41/ en 1500 b. Jaggery tot 28/. — KOFFIJ. 356 b. Plant. Ceylon bedongen 65/ a 75/. — SALPETER. Omzet 1150 b. Bengaal tot 34/ a 34/6. — Van PEPER vonden 121 b. Zwarte nemers tot 4 a 4⅛.

ANTWERPEN den 15 November.

KOFFIJ onveranderd. Omzet 150 b. Cape tot 37¾. — Van RIJST zijn 300 b. gep. Arracan verkocht tot f 7⅞. — GRANEN. Onze markt blijft onveranderd en men betaalt vorige prijzen. Koningsberger Rogge f 8. — HOP minder geanimeerd. Aelts 1859 wordt tot f 37 aangeboden. — Van KATOEN zijn afgedaan 72 b. Mobile, 60 b. Georgie, 162 b. Louisiana en 96 b. Surat.

HAMBURG den 15 November.

KOFFIJ vast, met beperkten omzet. — ZINK. 2500 ctr. loco 13¼. — RAAPOLIE per Nov. 23¾, per Mei 24½. — GRANEN. Tarwe loco 1 a 2 m. hooger; buitenl. geanimeerd; 130/131 ℔ Holsteinsche per Voorjaar 114, 132/133 ℔ 116 m. b. Rogge loco vast; 83 ℔ Koningsb. 75 m. b.

BALTIMORE den 31 October.

TABAK. De handel blijft zeer stil; er werden aangevoerd 704 v. Maryland, 24 v. Ohio en 20 v. Kentucky. Maryland onveranderd, middel en betere soorten schaarsch. Omzet der week ca. 300 v. De kwaliteit van Somborn is niet mooi, het blad is kort en hard maar vrij zuiver. De oogst zal klein zijn. Ohio zonder handel, 100 v. kleurig zijn tot geh. prijs afgedaan. Kentucky en Mason County eveneens zonder handel. — KOERS onveranderd. — VRACHTEN hooger; naar Holland vraagt men 32/6.

HAVANA den 26 October.

SUIKER. Onze markt was vrij stil in de laatste dagen, hoewel n.° 12 a 15 nog steeds schaarsch zijn en voornamelijk voor Frankrijk zeer gezocht. De prijzen zijn onveranderd. — KOERS iets flaauwer. Londen 17 a 17¾ % premie. — VRACHTEN onveranderd zonder omgang.

Advertentien.

GENERAL STEAM-NAVIGATION COMPANY.

ROTTERDAM EN LONDEN.

De Stoom-Schepen vertrekken met Passagiers en Goederen geregeld iederen Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.

NOVEMBER 1859.

Zaturdag 19, 's morgens **7** ure.		**Donderdag 24,** 's morgens **11** ure.	
Dingsdag 22, " **9** "		**Zaturdag 26,** 's middags **12** "	

VRACHTEN: Groote Kajuit £ 1.10.-.-, heen en terug £ 2.5.-.-.
Voor-Kajuit " —.17.6. " " " " 1.6.6.

GEBROEDERS SMITH, *Agenten.*

SNELVAART

TUSSCHEN

ROTTERDAM EN ANTWERPEN,

VOOR PASSAGIERS EN GOEDEREN,

met de STOOMBOOTEN

TELEGRAAF III & IV,

BEHOORENDE TOT DE SNELSTVARENDE VAN EUROPA.

Deze nieuw expresselijk voor den Vervoer van Passagiers gebouwde Stoombooten, hebben schoon gemeubileerde Kajuiten, waarbij een Dames-Salon met Piano en een Paviljoen, hetwelk afgehuurd kan worden.

NOVEMBER 1859.

Van ROTTERDAM.		U. M.	Van ANTWERPEN.		U. M.
19 Zaturdag	's morgens	2.30	18 Vrijdag	's morgens	5.—
23 Woensdag	"	6.30	21 Maandag	"	8.30
26 Zaturdag	"	9.—	24 Donderdag	"	11.—
			30 Woensdag	's nachts 29 30	2.30

Te ZIJPE wordt voor Zierikzee en Brouwershaven op de heen- en terugreis aangelegd; aldaar staat eene zeer goed ingerigte Diligence gereed, die van Zijpe naar Zierikzee, na aankomst der Stoombooten, vertrekt en van Zierikzee naar Zijpe in correspondentie op de Stoombooten rijdt.

PASSAGIERS-VRACHTEN.

Eerste Plaats, Paviljoen, **f 4.50.** Tweede Plaats, 1e Salon, **f 2.50,** Heen en Terug **f 4.**— Derde Plaats, 2e Salon, **f 1.50.** Heen en Terug **f 2.50.** — **Passagiers-Bagage vrij.** Kinderen beneden de 10 jaren **halve Vracht.**

Hollandsch-Belgische Stoomboot-Onderneming.

GOEDERENDIENST

tusschen AMSTERDAM, ROTTERDAM, DORDRECHT, ANTWERPEN en BRUSSEL, met de Stoomschepen „**de Stad Rotterdam**" en „**de Stad Brussel**". Vertrek van ROTTERDAM **wekelijks.**
ROTTERDAM, Boompjes, wijk 1, n.° 21, **VERWEY & Co.,** *Cargadoors-Expediteurs.*

De **ZALF** en **PILLEN** van **HOLLOWAY**
zijn een uitmuntend Middel ter genezing van
VERZWERINGEN aan de ARMEN.

S...... H..., te Goes woonachtig, had vijftien jaren lang Zweren aan de Armen, welke door den aard zijner bezigheden zoo zeer verergerden, dat hij ten laatste genoodzaakt was zijn bedrijf te laten varen. Hij beproefde velerlei middelen ter genezing, doch vond geen baat. Eindelijk nam hij, nu drie maanden geleden, op aanraden zijner Vrienden, zijne toevlugt tot de **Zalf** en **Pillen** van **Holloway,** waardoor hij in twee maanden tijds geheel genas, zoodat bijna geene teekenen der Kwaal op zijne Armen meer te zien zijn.

Zijn op *franco* aanvraag a contant te bekomen bij den Heer **J. M. VAN RENESSE,** Depôthouder te **'s Gravenhage;** aan het Hoofd-Depôt bij den Heer **J. STRAATMAN,** te **'s Hertogenbosch,** alsmede in *Holloway's Etablissement* te **Londen,** 244, Strand, en te **New-York,** 80, Maiden-Lane.

DOOR HET VERMEERDERD DEBIET ZIJN DE OP NIEUW VERMINDERDE PRIJZEN NU DE VOLGENDE:

DOOSJES PILLEN van f 0.80, f 1.85, f 3.00, f 6.75, f 13.50, f 20.50.
POTJES ZALF " - 0,80, - 1.85, - 3.00, - 7.05, - 13.85, - 20.95.

ROTTERDAM—NEWCASTLE.

Voor Passagiers en Goederen.

Het Stoomschip **OTTER,** Kapitein **E. H. Lishman,** zal van hier naar **NEWCASTLE** vertrekken ZATURDAG 19 dezer, des morgens vroeg.
Adres bij *D. BURGER & ZOON.*

Te *Rotterdam* wordt **gevraagd,** tegen Januarij aanstaande of nog vroeger, eene

KINDERMEID,

die bekwaam is ter Verzorging van zeer jeugdige Kinderen, van de P. G. en niet beneden de 28 jaren, goed kunnende **Naaijen** en **Mazen** en ook eenigzins met de **Wasch** bekend. Hierop reflecterende, adressere men zich **wijk 1, n°. 348.**

WORDT GEVRAAGD,
om dadelijk in dienst te treden, een

SMIDSKNECHT,

niet ouder dan 20 jaar, van de Protestantsche Godsdienst. Iemand hierop reflecterende vervoege zich in Persoon bij CORNELIS MOERKERKEN, Mr. Smid te Stougjesdijk, onder Mijnsheerenland.

Men vraagt te Huur,

met 1° December, eene **Gemeubeleerde**

VOORKAMER MET SLAAPKAMER,

aan het **oostelijk gedeelte** dezer Stad. Brieven te bezorgen aan het Bureau dezer Courant, Hoogstraat, 10—77, onder letter Z.

Openbare Vrijwillige

VERKOOPING,

door *M. L. VAN DEN TOL,* Notaris te Heenvliet, van een **goed Beklanten**

KOORNMOLEN

met annex **WOONHUIS,** staande en gelegen te Geervliet, in sectie B, n.s 580 en 581, ter inhoudsgrootte van **2 Roeden;** zijnde de Molen in 1851 Nieuw Herbouwd en het Huis in 1857 geheel Nieuw Gebouwd.

De Veiling zal plaats hebben op **Woensdag** den 23 November 1859 en de Afslag op **Woensdag** den 7 December 1859, op beide dagen des voormiddags ten 11 ure, ten Herberge van *Lt. de Baan,* te Geervliet, zijnde dezelve inmiddels **Uit de Hand te Koop.**

Nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Eigenaar J.B PONS, te Geervliet, en ten Kantore van gemelden Notaris.

Op Woensdag den 7 December 1859, des middags ten 12 ure, zal bij inschrijving op gezegelde Biljetten met Opbod, in het Gemeentehuis te Rozenburg, publiek worden **Aanbesteed:**

Het **BOUWEN** van eene

Gemeenteschool met Onderwijzerswoning,

zullende de aanwijzing geschieden op den dag te voren, van des voormiddags ten elf tot des namiddags ten twee ure.

De **Bestekken** zijn gedrukt op *franco* aanvrage te bekomen tegen betaling a 50 Cents, bij J. v. D. ENDT, Boekhandelaar te Maassluis.

Rotterdamsche

SCHOUWBURG.

Directie: ***J. Eduard de Vries.***

ZATURDAG 19 NOVEMBER 1859:

ADRIENNE LECOUVREUR,

Tooneelspel in vijf Bedrijven, van *Scribe* en *Legouvé.*

GEVOLGD DOOR:

Als twee droppels Water,

Blijspel in één Bedrijf, door *H. Lille.*
Aanvang ten HALF ZEVEN ure precies.

Prijzen der Plaatsen:

Balcon	f 2.—.	Parterre	f 0.75.
Loge.........	- 1.—.	Galerij	- 0.30.

VERTREK der SPOORTREINEN.

Hollandsche Spoorweg.

Van Rott. naar Amsterdam:	7.30, 11.40, 3.30, 6.30.
" " alleen n. 's Hage:	9.45 's morg. en 9.35 's av.
" Amst. naar Rotterdam:	8.30, 11.30, 4.30, 7.30.
" 's Hage alleen n. Rott.:	8.30. 's morg. en 3.40 's midd.

Spoorweg Antwerpen-Rotterdam.

Van Rott. naar Antwerpen en Breda:	10.15, 3.—.
" Dordrecht naar Rotterdam:	10.40, 3.20.
" Breda naar Antwerpen en Rott.:	6.50, 12.35.
alleen naar Antwerpen en Moerdijk:	5.20.
" Antwerpen naar Breda en Rott.:	7.45, 12.20.
alleen naar Breda en Moerdijk:	5.25.

Rhijn-Spoorweg.

Rott.n.Utr.,Amst.,Arnh.: 7.—, 10.—, 12.15, 1.30, 5.15, 7.15
Amst.n.Utr.,Rott.,Arnh.: 7.20, 10.35, 12.30, 2.30, 6.—, 7.45
Arnh.n.Utr.,Amst.,Rott.: 6.30, 9.45, 11.35, 12.30, 6.50,—
Utr.n.Rott.6.30.— Utr.n.Amst. 6.45, beide behalve Zondag.

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn,

te Rotterdam.

BIJBLAD,

behoorende tot de

ROTTERDAMSCHE COURANT

VAN

DONDERDAG 17 November 1859, N°. 274.

STATEN-GENERAAL.

Tweede Kamer.

Zitting van Woensdag 16 November.

Voortzetting der beraadslagingen

over het ontwerp betrekkelijk de

SPOORWEGEN.

De heer *Wintgens*, voor de tweede maal het woord voerende. betoogde dat de overigens uitnemende rede van den Minister van Binnenlandsche Zaken hem juist bevestigd had in zijn gevoelen dat de Regering slechts het voetspoor der Kamer gevolgd en geen eigen stelsel volgehouden had, hetgeen hem toescheen niet te zijn de roeping van een constitutioneel Kabinet. Met voorbijgang van het punt der rigtingen. waarbij de spreker verklaarde later gelegenheid tot ontwikkeling te zullen hebben, bleef hij meer bepaald stilstaan bij het beginsel waarop de concessien waren verleend, welk punt naar zijne meening nog niet die plaats in de discussie had ingenomen. welke het verdiende. Hij ontwikkelde daarbij het gevoelen dat de Regering het voorbeeld van Frankrijk had moeten volgen, door nl. indien zij den aanleg van spoorwegen door concessien wilde, dat te doen bij publieke adjucatie of bij directe concessie, doch in ieder geval omringd van die waarborgen, welke de Fransche wet bij elke concessie had vastgesteld. Hier evenwel verbond zich de Staat *alleen*. Een ander punt, dat voor den spreker duister was gebleven, was, hoe de lijn zou worden getrokken tusschen de guarantie der rente en die der amortisatie. De guarantie der rente was in het belang der aandeelhouders. de guarantie der aflossing in het belang van den Staat; het was een punt van hoog gewigt. waaromtrent nog geene zekerheid heerschte.

De heer *de Kempenaer*, die in zijne eerste rede als eenig redmiddel, om uit den tegenwoordigen toestand te geraken. had voorgesteld dat de Staat zelf enkele lijnen zou aanleggen, verklaarde, in de tweede rede door hem heden gehouden, dat hij, zoo door den loop der discussien als door de redevoering van den Minister van Binnenlandsche Zaken, tot de overtuiging was gekomen, dat dit redmiddel niet meer bruikbaar, dat het daartoe te laat was. Hij had nu gemerkt dat het uiterst moeijelijk zijn zou, om door de Kamer enkele lijnen bepaald te krijgen, dat er veel tijd mede besteed zou worden, dat het misnoegen zou vermeerderen en dat er niets tot stand zou komen. Alzoo naar een ander redmiddel uitziende, had hij geen ander kunnen vinden, dan dat ieder voor zooveel mogelijk iets van zijne eigene inzigten ten offer bragt, om met gezamenlijke krachten datgene te doen aannemen, wat althans bruikbaar was en alleen het onaannemelijke te verwerpen. Spreker had nu met het oog op deze omstandigheden de beide concessien nog eens overwogen en hij was tot de volgende slotsom gekomen. Wat de Noorderlijn betreft. waren de rigtingen bruikbaar, het uitzigt op de aansluiting aan Hannover was zeer groot en ofschoon het bezwaar bleef bestaan tegen den langen omweg dien Harlingen naar Rheine moest maken, nam spreker genoegen in de verklaring der Regering dat de handelsstand van Harlingen met dezen omweg tevreden was. Zoo ook had de Minister hem een ander bezwaar helpen opheffen, hetwelk in de vereeniging bestond van de twee concessien in één wet. Hij zou dus, den raad volgende van den Minister, met opoffering van ondergeschikte bezwaren, zich de Noorderlijn getroosten en art. 1 der voordragt aannemen. Daarentegen zou hij art. 2 betrekkelijk de Zuiderlijn afstemmen, omdat hij daar stuitte op reeds in zijne vorige rede ontwikkelde en thans herhaalde bezwaren, die het hem niet mogelijk was te overwinnen. Mogt art. 2 worden aangenomen dan zou hij tot zijn leedwezen zich verpligt zien, zich tegen de geheele wet te verklaren.

De heer *Slicher van Domburg* zette in een betoog het gewigt uiteen van eene verbinding der provincie Zeeland met de overige deelen des Rijks. Hij schetste het gewigt der haven van Vlissingen. die in alle saizoenen toegankelijk was, en waarvan alzoo de verbinding met de overige gewesten door het algemeen belang werd geëischt. Ook uit een krijgskundig oogpunt was de vereeniging van Breda met Vlissingen van hoog gewigt, gelijk de geschiedenis voldoende had aangetoond. Hij bestreed de meening van den heer van Hall, dat de haven van Vlissingen groote kosten noodig zoude maken; volgens de meening des sprekers was die haven in voldoenden toestand. Zich overigens vereenigende met de verdediging der Ministers van het Regeringsplan, hoopte de spreker ten slotte dat de meerderheid der Kamer de wetsvoordragt zou goedkeuren.

De heer *van Nispen van Sevenaer*, ten tweeden male het woord voerende, zette op nieuw uiteen de gevaren eener overbrugging bij den Moerdijk, de kostbaarheid van twee rivierovergangen en de wenschelijkheid om een overgang in het hart des Lands te hebben. Overigens was zijne repliek gewijd aan finantiële beschouwingen. Hij bleef vreezen, dat het plan in vervolg van tijd zal moeten worden uitgebreid en dat men zou moeten komen tot de uitgifte van schuldbrieven. Hij bestreed de stelling des Ministers dat de rentebesparing grooter zou zijn, dan de jaarlijks toenemende uitgave; naar zijne becijfering overtroffen die uitgaven de rentebesparing met 2 a 3 ton. Evenmin gaf hij het den Minister van Finantien toe, dat de koloniale bijdragen tot dekking onzer gewone uitgaven in de laatste jaren zouden zijn verminderd. Zoo ook meende hij dat de grootere opbrengst der accijnsen, in verhouding tot de toenemende bevolking, grootendeels was het gevolg der verandering die in den suikeraccijns was gebragt. De geruststelling door dien Minister gegeven, dat niet ligt zou behoeven te worden overgegaan tot het heffen van nieuwe of hoogere belastingen, had hem niet bevredigd. Hij zag met het oog op de tegenwoordige plannen niet groote kans tot het verkrijgen van rentebesparing door amortisatie; en wanneer hij lette op de jaarlijks toenemende gewone uitgaven, dan had hij niet veel vertrouwen op te maken besparingen in die uitgaven. Integendeel de tegenwoordige plannen, werden zij uitgevoerd, zouden juist hoogere uitgaven ook in andere takken van bestuur noodzakelijk maken. Hij bleef wijzen op het feit dat onze uitgaven in O. I. geklommen waren met 17 millioen; hij bleef vreezen dat de hooge prijzen der O. I. producten niet zouden blijven voortduren. En dat alles te zamen vattende deinsde de spreker terug voor de aanneming eener wet, die de finantien van den Staat zoodanig zoude verbinden, dat bij den minsten tegenspoed nieuwe lasten op de Natie zouden moeten gelegd worden.

De heer *Schimmelpenninck van der Oije*, mede ten tweede male het woord voerende, stelde op den voor- bij de eene concessie aan de concessionarissen was opgelegd de verpligting om de bruggen te maken en bij de andere niet? Waarom bij de eene concessie was bepaald dat de rente zou loopen zoodra de gelden waren gestort, bij de andere eerst wanneer een gedeelte van den weg voltooid zou zijn.

Daarna besprak de spreker het punt der lijnen. Te dien aanzien sloot hij zich aan bij hetgeen de heer de Kempenaer had gezegd, en hij zou derhalve de Noorderlijn, indien deze bleef zoo als het thans was voorgesteld, goedkeuren. Hij drukte daarbij den wensch uit. dat de Regering de lijn door wijzigingen niet mogt bederven en bestreed de rigting. welke gisteren de heer van Hoëvell aan die lijn wenschte te geven. Wat de finantiële zijde der questie betrof, spreker meende dat de Regering alsnog de voorhanden millioenen behoorde te besteden aan het leggen van eenen Staatsspoorweg over Vlissingen en Maarsbergen. Dan zou men de meeste belangen vereenigen. de belangen van Amsterdam niet krenken en aan latere overweging overlaten welke rivierovergang te kiezen ware. Ook nu nog wees hij aan de lijn van Tiel als de minste bezwaren opleverende en de meeste belangen zullende vereenigen. Het zou een conciliatoir middel zijn, hetwelk de Regering gevoegelijk kon toepassen.

Spreker wenschte nu nog het punt der Staatsspoorwegen te behandelen, doch eene ligte ongesteldheid hem overvallende (kiespijn). zag hij van het woord verder af.

De heer *van Heukelom*, voor de tweede maal het woord voerende, behandelde een aantal punten, waarvan het volgende het résumé is. Hij betoogde dat de Regering zich niet kon beroepen op de Kamer, want dat de Kamer steeds had voorgestaan een geheel ander stelsel dan hetwelk door de Regering was voorgedragen. Hij wees er op hoe de Minister van Finantien de voordragt had genoemd eene zamenkoppeling van locale belangen, en de Minister van Binnenlandsche Zaken daarentegen als hoofddoel van het plan had geschetst, het brengen van verband tusschen de eischen van het internationaal en lokaal belang. Hij achtte niet opgehelderd het vraagstuk der overbrugging. De Regering betoogde nu, dat de overbrugging ten oosten moest plaats hebben op het verlangen van Pruissen, ter aansluiting met Crefeld, en dat dan ook als gevolg daarvan eene overbrugging ten westen moest geschieden. De Regering had, naar zijne meening, juist het tegenovergestelde in de Memorie van Beantwoording betoogd. Bovendien Pruissen drong op die aansluiting aan in het belang van den *Rheinischen Eisenbahn*, maar de Regering verklaarde nu dat die baan de aansluiting niet meer wilde, en dan was de reden tot de overbrugging ten oosten vervallen. Hij kon niet van zich afweren het vermoeden dat een concessionaris aan zijn eigen plan alleen hechtte door den personelen prikkel van winst bij het overdoen der concessie. Hij bleef volhouden, dat, waar de Staat zoo groote offers moest brengen, men het resultaat der aan te leggen spoorwegen niet buiten beschouwing mogt laten, en dat dan zeer zeker het niet opnemen in de lijnen van de meest bevolkte streken en plaatsen niet pleitte voor het plan der Regering. Het punt van den transito-handel werd door den spreker slechts ter loops aangeroerd en hij betoogde ten dien aanzien dat. ofschoon ook hij aan dien handel zeer groote waarde hechtte. men toch die niet van zoo hooge waarde verklaren moest, om alleen met het oog daarop spoorwegen aan te leggen. Ten aanzien van de overbrugging van den Moerdijk, trad de spreker op nieuw in uitvoerige beschouwingen. Hij betoogde dat de Kamer geheel was gelaten buiten eenige kennis van de gronden, waarop de raming der kosten steunde; hij wees op nieuw aan dat die raming niet was overeenkomstig hetgeen de aanbouw van soortgelijke bruggen in andere Landen had geleerd. en andermaal drong hij bij de Regering aan op de overlegging van de daartoe betrekkelijke stukken. De vergelijking, die de Minister van Binnenlandsche Zaken had geleverd tusschen de Regeringslijn en die van den heer Fijnje, had, volgens den spreker, niet bewezen hetgeen ze had moeten bewijzen. Zij had niet bewezen dat de rigting der Regering de ware, of dat de raming van den heer Fijnje verkeerd was. Integendeel, die raming en dat plan van den heer Fijnje waren op nieuw gesteund door eene brochure van den heer Stieltjes, waarop de spreker wees. Eindelijk constateerde hij dat de Regering nog altijd onbekend scheen met hetgeen in Hannover ten aanzien der spoorweg-aansluitingen geschieden zou en hij besloot met het herhaalde verzoek te rigten tot de Ministers om inlichtingen, opdat de Kamer met eenige kennis van zaken mogt weten, waartoe zij den Staat, bij aanneming der wet, verpligten zou.

De heer *van Voorthuysen*, ten tweeden male het woord voerende, behandelde drie punten. Bij het eerste punt betoogde de spreker dat zijne vraag, welk hoofddoel de Regering zich bij het voorgedragen net had gesteld, niet op bevredigende wijze was opgelost. Het antwoord op die vraag gegeven, dat het hoofddoel was vereeniging der belangen van internationaal en binnenlandsch verkeer, voldeed hem niet, vooreerst omdat de lijnen zelve dat hoofddoel weêrspraken en in de tweede plaats omdat het gemakkelijk zou zijn op die wijze elke lijn, nu eens met het oog op het internationaal verkeer, dan weder in het belang van het binnenlandsch verkeer, te verdedigen. Ook had de Regering zich onthouden op de gedane vraag betrekkelijk de doorgraving van Holland op zijn smalst in verband met de spoorwegen; terwijl de vrees door den Minister uitgedrukt, omtrent de tot stand koming van de lijn Utrecht-Zwolle, hem spreker nu noopte tot de vraag, of er behoefte en noodzakelijkheid was, om ook die lijn van Staatswege te ondersteunen. — Het tweede punt door den spreker behandeld betrof het centrum. Hoofdzakelijk verwees spreker naar het betoog van den heer Wintgens, doch handhaafde in het algemeen de door hem vroeger ontwikkelde stelling dat Utrecht door de natuur als middenpunt der spoorwegen was aangewezen. — Het derde punt gold den indruk dien de verdediging der wet op den spreker gemaakt had. Hier nam hij op, sommige punten uit de redevoeringen van de heeren Dommer, Betz, Hoyink, Dullert en Reinders, om te betoogen dat geen der voorstanders volkomen genoegen met de Regeringsvoordragt genomen hadden, doch dat zij allen, alleen door over bezwaren heen te stappen. tot de conclusie van aannemelijkheid hebben kunnen komen. Spreker eindigde met de verklaring dat de bezwaren tegen de wet bij hem meer dan ooit waren blijven bestaan, en dat hij de aanneming der wet met een vorigen spreker zou achten eene nationale ramp te zijn.

De heer *van Eck*, die voor het eerst het woord voerde, begon met de verklaring dat hij over politieke questien niet zou spreken. en alleen wenschte te zeggen dat hij in de daaromtrent geleverde beschouwingen niet deelde. Ook zette hij op den voorgrond, dat hij behoorde tot de warme voorstanders van spoorwegen, niet alleen omdat ze de welvaart zouden verhoogen, maar ook door het ruimere verkeer ruimere inzigten zouden doen geboren worden. Hij deelde ook niet in het bezwaar omtrent het niet hooren van den Raad van State. Reeds in de sectien had hij gemeend dat een zoodanig gerucht niet in het verslag behoorde te worden opgenomen; doch en de regel was dat in behandeling zijnde wetsvoorstellen niet weder in den Raad van State werden gebragt. Steeds had hij zich verklaard tegen het vragen van subsidien van de gemeenten, niet tegen het openen van inschrijvingen bij de ingezetenen. Dat bezwaar was nu vervallen. Wat de finantiële bezwaren betrof. men had die zoo hoog opgegeven dat de heer van Hall zelfs gedreigd had met het woord Staatsbankroet. Dat woord was reeds meermalen als een struikelblok voor de voeten der Staten-Generaal geworpen, zoo dikwerf het gold een gewigtigen maatregel van finantien. Spreker kon zich veeleer vereenigen met het betoog van den heer van Twist. Hij vroeg waarom wij, die in zoo gunstigen toestand verkeerden en jaarlijks zoo groote overschotten hadden, niet konden doen wat andere Landen deden, die in zoodanigen toestand niet verkeerden. Steeds had hij voorgestaan het stelsel om onze overschotten te gebruiken deels tot amortisatie, deels tot uitvoering van publieke werken en deels tot vermindering van den druk der belastingen in het belang der nijverheid. Het was geheel in de rigting van dat stelsel, dat hij nu wenschte mede te werken tot den aanleg van spoorwegen. Hen, die spoorwegen wilden, riep hij toe *respice finem*; indien deze wet werd verworpen, zou het dan niet met de spoorwegen in Nederland gedaan zijn? Hij zag aan de eene zijde een Regeringsvoorstel. steunende op het voorbeeld van andere Landen, steunende op de uitdrukkelijke verklaringen en wenschen van de meerderheid der Kamer, op duidelijk geformuleerde motien van orde en gesteund door het laatste verslag, waarin werd verklaard dat de meerderheid zich met het Regeringsvoorstel vereenigde. En wat vond men nu aan de andere zijde. Bij de tegenpartij geen eenheid. geen rigting, onderlinge strijd en vernieling. Hij wenschte dat de voorstanders der wet zich konden plaatsen op de galerij der Kamer en dat men de tegenstanders de zaak zou laten afdoen; dan zou er niets overblijven dan eene Babilonische verwarring. Sommigen toch hechtten aan concessien, anderen noemden deze eene ramp en wilden Staatsspoorwegen. De laatstgenoemde minderheid moest nog in twee deelen worden geknipt. want er waren die verlangden aanleg en exploitatie door den Staat, anderen aanleg alleen en exploitatie door particulieren. Gelijk verschil zag men in het finantiëel gedeelte. Er waren die de wet zouden aannemen, omdat ze toch geene uitvoering kon erlangen, daar men beneden 5 pct. toch geen geld zou krijgen, weder anderen betoogden dat $4\frac{1}{2}$ pct. te veel was. Hoe zou men al die minderheden met elkander verzoenen. Sommigen wilden niet alleen de voorgedragen lijnen, maar ook nog nieuwe daarbij; anderen daarentegen wilden in het voorgedragen net zich niet verwarren, ofschoon hij spreker met groote moeite in dat net slechts drie mazen had kunnen vinden. De eerste tusschen Venlo, Arnhem en 's Bosch; de tweede tusschen Arnhem, Utrecht, Rotterdam, Dordrecht, Breda, 's Bosch en Grave, en de derde kleine maze door de aansluiting van de lijn Breda-Moerdijk aan de Belgische, en die mazen zouden nog niet gevonden worden, wanneer ze niet gevormd werden door de bestaande lijnen.

Wat de rigting der lijnen betrof, er waren die op zijn Russisch met de liniaal regte lijnen wilden trekken; anderen die nog meer slingeringen verlangden ten einde localiteiten te helpen. Hij geloofde te mogen zeggen, dat de minderheid voor de helft bestond uit hen die de zoogenaamde Amsterdamsche rigting voorstaan, de lijn van Utrecht naar 's Bosch. Hij moest daartegen opmerken dat die rigting bestreden werd door den waterstaat, door de genie en door allen, wier stem in dezen wel mogt worden gehoord, door de Provinciale Staten der verschillende gewesten. Ten aanzien van de overgangen was de minderheid niet minder verdeeld. Men verlangde een. twee ja drie overgangen, en wanneer het zoo voortging, zou men er toe moeten komen onze groote rivieren te overwelven. Eene andere minderheid, de heer Olivier, maakte het nog fraaijer; deze wilde de millioenen uit de schatkist besteden aan de verbetering der waterwegen en tot de arme bewoners der landprovincien, die evenzeer in de belastingen dragen en wanneer de vijand komt het eerst aan de beurt liggen, zeggen: als er wat overschiet kunt ge ook wat krijgen. Weder eene andere minderheid, de heer van Hoëvell, heeft een nieuw licht over de zaak verspreid (gelach); hij vreesde voor stijging der prijzen van materialen en loonen; hij vreesde voor de concurrentie der schatkist, voor het nadeel aan de industrie toegebragt. Spreker daarentegen geloofde dat de industrie zeer gaarne bij hare gewone bestellingen nog de solide van de schatkist zou ontvangen; dat de fabriek-arbeiders aan de spoorwegen zouden gaan werken was wel niet waarschijnlijk en hij was overtuigd dat de industrie door het snelle, krachtige handelen van de Regering grootelijks gebaat zou worden. De heer van Hoëvell had ook gevraagd, waarom belastingen niet afgeschaft; maar die spreker had zich met die vraag moeten wenden tot de leden der minderheid, daar de meerderheid niet beweerd had dat afschaffing onmogelijk was; dat was juist een der voetangels die door de minderheid gelegd werden. Waarmede, vroeg de spreker den heer van Hoëvell, zoudt gij door afstemming der wet de industrie gebaat hebben? De heer Olivier zeide geene spoorwegen maar waterwegen; de heer van Hoëvell geene spoorwegen maar afschaffing van de brandstoffenbelasting: ziedaar eene concurrentie tusschen die twee heeren, die de industrie verbazend gelukkig maken zal (gelach). De spreker kwam dus tot de slotsom dat men van de eene zijde eenheid voorstond, dat men wist wat men wilde; doch, dat aan den anderen kant, twijfel, onzekerheid en verwarring heerschte. die tot zekere uitkomst zouden hebben, dat we *niets* zouden erlangen, tenzij ieder lid van batterij veranderde, hetgeen niet te verwachten was (gelach). Het was eene mathematische zekerheid, dat indien op dezen weg werd voortgegaan er niets tot stand zou komen, het mogt dan zijn uit verschil van meening over het algemeen belang of door de onderlinge jaloezy der verschillende minderheden. Nederland zou worden een Europeesch Boestie.

Ging men toch de lijnen met aandacht na, men kon niet anders dan erkennen dat er veel gegeven werd. Door Friesland liep eene lijn dwars door het Land; Groningen krijgt geen groot deel maar wordt eene hoofdlijn; Zuidholland wordt gebaat door de Zuiderlijn en door de voorgedragen spoorversmalling, Noordholland zou, zoo al niet de doorgraving van Holland op zijn smalst, dan toch verkrijgen eene verbetering van het Noordhollandsche kanaal, waarnaast een spoorweg van het Nieuwe Diep naar Amsterdam. Bij verwerping waren die uitzigten voor goed verdwenen. Utrecht was reeds geholpen en het zou toch nu niet zoo jaloersch zijn om aan andere gewesten geene spoorwegen te gunnen. Wat Zeeland betrof, ja het werd geholpen, maar het zou ontvangen een zeer klein deel, en al de kosten die nu waren voorgedragen voor het leggen van een dam in de Ooster-Schelde en voor het graven van een kanaal door Zuidholland hadden inderdaad met de spoorwegnetten niets te maken, daar die werken toch door het staken van de werkzaamheden der bekende Maatschappij, hadden moeten worden voortgezet.

Eindelijk wees de spreker op de aangekondigde motiën van orde. Die van den heer van Foreest betrof den aanleg van Staatswege. Spreker verzocht dat lid verlangden, doch ook bij verwerping in ieder geval spoorwegen wilden, de gelegenheid gegeven bij niet aanneming der motie voor de wet te stemmen. Hij had ook hooren spreken van eene andere motie, die de strekking zou hebben, wijziging te brengen in de rigting der lijnen. Tot dusver begreep hij die motie niet, en scheen het hem niet mogelijk zoodanige wijziging aan te brengen: mogt ze echter tot aanneming der wet kunnen leiden. gaarne zou hij daartoe medewerken. Ten slotte herinnerde de spreker, hoe de heer van Akerlaken deze wet vergeleken had met het openen van de doos van Pandora, waaruit allerlei rampen over het Land gestort waren. Niet de voorstanders alleen de tegenstanders zagen die rampen; maar op den bodem van die doos lag *de hoop*; deze nam de spreker voor zijn aandeel, in het vertrouwen dat bij aanneming der wet ook de tegenstanders nog lang het genot mogen hebben van de zegeningen die door de spoorwegen over het Land zouden verspreid worden.

De heer *Zijlker*, ten tweeden male het woord voerende, verklaarde met genoegen te hebben vernomen dat de Regering van nu af met al haar vermogen zou bevorderen de aansluiting van Groningen op Leer. Daardoor was zijn hoofdbezwaar tegen de voordragt vervallen, omdat bij hem geen twijfel overbleef of die aansluiting zou bij den ernstigen wil der Regering spoedig tot stand komen. Hij zou dan ook nu met volle overtuiging voor de wet stemmen.

De heer *Idserda*, almede voor de tweede maal het woord voerende. bestreed het betoog van den Minister van Binnenlandsche Zaken met betrekking tot de doelmatigheid der aan de Noorderlijn gegeven rigting. Op nieuw betoogde hij dat in die lijn zoowel de aansluiting op Leer als de rigting van Harlingen op Meppel onmisbaar was. Wat betrof het door den Minister gedaan beroep op de Provinciale Staten, sprekers ambtgenoot. de heer Kingma, zou als voormalig lid der Gedeputeerde Staten aan de Vergadering mededeelen welken zedelijken dwang was opgelegd om subsidien te verkrijgen: subsidien, die evenwel in geen geval de goedkeuring van de aangenomen rigting bewezen, maar alleen als bewijs kunnen gelden van de bestaande belangstelling in spoorwegen. Spreker zou blijven tegenstemmen.

Alsnu was de heer Kingma aan het woord, doch wegens het vergevorderde uur is de Vergadering gescheiden tot morgen ochtend ten 11 ure.

Door de heeren *Thorbecke, Wintgens, ter Bruggen Hugenholtz, Poortman* en *Heemskerk* is als amendement voorgesteld de artikelen van het ontwerp der Regering te laten voorafgaan door de twee volgende:

Art 1.

In het noorden des Rijks worden spoorwegen aangelegd

van Harlingen over Leeuwarden en Groningen tot aan de Hannoversche grens tegenover Leer of Aschendorf;

van Leeuwarden langs Heerenveen en Zwolle naar Raalte of Deventer; en

van daar oostelijk naar de grens in de rigting van Rheine en westelijk naar Utrecht.

Art. 2.

In het zuiden worden spoorwegen aangelegd van Utrecht naar 's Hertogenbosch tot Boxtel;

van Vlissingen over Middelburg, Rozendaal, Tilburg, Boxtel naar Venlo of Roermond; en

van daar oostelijk naar de Pruissische grens en zuidelijk naar Meersen bij Maastricht.

KANAAL DOOR HOLLAND OP ZIJN SMALST.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Heden is verschenen het voorloopig verslag der Tweede Kamer omtrent het wetsontwerp tot het graven van een kanaal door Holland op zijn smalst. Wij ontleenen daaruit de volgende bijzonderheden:

Het wetsvoorstel heeft bij de overweging in de afdeelingen der Kamer tot velerlei bedenkingen aanleiding gegeven, die tot de slotsom leidden. dat deze voordragt. zoo als zij daar ligt — wat ook van het kolossale werk zelf zijn moge, welks volvoering daarbij wordt beoogd. — geenszins aannemelijk is. Nagenoeg algemeen werd het gevoelen uitgesproken, dat het Regeringsplan niet genoeg doordacht, niet genoeg van alle zijden bezien en dus voor eene beslissing niet rijp was. Reeds dadelijk beklaagde men zich over den geheel onvoldoenden inhoud van de Memorie van Toelichting, die het wetsontwerp vergezelt. Dat stuk laat de geschriften, in de laatste jaren over de doorgraving van Holland op zijn smalst in 't licht verschenen, ter zijde; levert weinig meer dan een vlugtig uittreksel van het verslag van den Raad van den Waterstaat van 1 augustus jl., en gaat, ook dien ten gevolge, juist de hoofdpunten voorbij, waarop het voor de Volksvertegenwoordiging aankomt, als zij te beslissen heeft, of al dan niet aan een bepaald openbaar werk eene som van achttien en een half millioen gulden uit 's Lands kas zal worden te koste gelegd.

Inzonderheid had men in de Memorie van Toelichting een uitgewerkt betoog van de noodzakelijkheid van geheel het nieuwe kanaal mogen verwachten; een betoog, met overtuiging geschreven en dat overtuiging kon wekken. Dit wordt ten eenen male gemist. Slechts in algemeene bewoordingen wordt gezegd, dat het Noordhollandsch kanaal, voor veertig jaren aangelegd om aan Amsterdam eenen behoorlijken waterweg naar de Noordzee te geven, niet meer voldoet aan de tegenwoordige behoeften der groote scheepvaart. Daarbij wordt gewezen op de bogten en hoeken en de te geringe diepte van het kanaal, op de onvoldoende afmetingen der sluizen en op de lengte van dezen waterweg, die de opening eener stoompakketvaart tusschen Amsterdam en „*meer zuidelijk gelegen havens*" belet. Deze gebreken worden in geene deele ontkend; maar nu zou toch, zoo men doel had willen treffen, eene uiteenzetting hebben moeten volgen, waaruit bleek, in welke mate daardoor de scheepvaart en de handel van Amsterdam worden belemmerd.

Eenige leden erkenden, dat zij op de bedoelde toelichtingen te meer prijs zouden hebben gesteld, omdat het bij hen nog niet zoo geheel was uitgemaakt, of met de gevraagde geldsom, of zelfs met een minder bedrag, niet op eene andere en betere wijze in de behoefte van de Amsterdamsche scheepvaart en dus ook van den handel der hoofdstad te voorzien ware. Die andere en betere wijze zou bijv. daarin kunnen bestaan, dat van Staatswege in de tegenwoordige kosten der vaart op het Noordhollandsch kanaal wierd te gemoet gekomen, terwijl tevens aan dat kanaal de verbeteringen wierden aangebragt, die de Raad van den Waterstaat, ook bij het doorgraven van Holland op zijn smalst, onvermijdelijk acht.

Nog in een ander opzigt is die memorie onvolledig. Zij ontwikkelt geenerlei gronden, geschikt om de overtuiging te vestigen, dat het nieuwe kanaal geheel en al op kosten van den Staat moet worden aangelegd. Onmiskenbaar heeft op dit punt eene snelle, algeheele omkeering in de zienswijze der Regering plaats gehad. In het vorig jaar, toen er nog sprake was om voor het werk concessie te verleenen, ging het tegenwoordig Kabinet niet verder dan tot het voorwaardelijk toezeggen van *eenige ondersteuning van Rijkswege*; eene ondersteuning, die zich tot den kosteloozen afstand van benoodigde Rijksgronden en wateren, alsmede tot

gering later besloot het werk van Staatswege te doen uitvoeren, werd in het schrijven, den 13den september dezes jaars namens den Minister van Binnenlandsche Zaken aan het Gemeentebestuur van Amsterdam gerigt, het gevoelen vooropgezet, dat de goedkeuring des wetgevers waarschijnlijk voor dien aanleg niet zou worden verkregen, tenzij de gemeente Amsterdam eenig belangrijk aandeel in de kosten op zich nam. Dat gevoelen steunde op de in dien brief met zooveel woorden uitgedrukte overweging: dat het werk „*alleen ten behoeve der gemeente*" zou worden ondernomen. Destijds derhalve was van de uitvoering van het werk geheel en al op kosten van den Staat nog geene sprake. Volgens de tot nu toe hier te Lande gevolgde beginselen kan de Staat wel helpend tusschen beide treden in den aanleg van een werk, dat alleen ten behoeve eener gemeente strekt, maar neemt hij de kosten daarvan niet geheel voor zijne rekening. Integendeel wordt steeds, waar het dergelijke werken van algemeen nut geldt, aan de stelling vastgehouden, dat de gemeente, de provincie en de Staat evenzeer moeten bijdragen.

Desniettemin heeft de Regering, nadat, blijkens den brief van 28 september jl., de Amsterdamsche Gemeenteraad alle bijdragen geweigerd had, besloten, het werk geheel voor 's Rijks rekening te ondernemen, zonder dat de Memorie van Toelichting iets anders tot regtvaardiging van dit besluit zegt, dan dat een werk, 't welk voor den handel van het hoogste nut zal wezen „*niet* SCHIJNT *te moeten worden nagelaten*," omdat Amsterdam weigert er toe bij te dragen.

De Memorie van Toelichting behelst den brief van het Amsterdamsch gemeentebestuur in zijn geheel en bezit dus in dat opzigt eene uitvoerigheid, die men daarin omtrent gewigtiger punten mist. Men heeft die mededeeling ongaarne gezien. Zonder in eene beoordeeling te treden van den toon, door het gemeentebestuur van de hoofdstad des Rijks in zijnen brief aangeslagen, wilde men alleen aanmerken, dat dit stuk niet strekken kon om de Volksvertegenwoordiging gunstig voor de Regeringsvoordragt te stemmen.

Geheel de vroegere en latere handelwijze der Regering omtrent het plan tot doorgraving van Holland op zijn smalst laat zich naar het gevoelen der groote meerderheid moeijelijk verklaren. Reeds in 1852 heeft men zich met deze zaak te Amsterdam ernstig beginnen bezig te houden. Het gemeentebestuur heeft zich daarvoor overgroote moeite getroost, en ook bij vele ingezetenen heeft het niet aan warmen ijver voor de zaak ontbroken. De eerste aanvrage om concessie werd in april 1853 ingediend en dadelijk in handen gesteld van eene commissie van onderzoek, die weinige maanden later verslag uitbragt. Sedert echter volgde jaren achtereen het eene onderzoek het andere op en werd zoo veel vertraging in de onderhandelingen met concessionarissen gebragt, dat zulks onder anderen in november 1857 tot ernstige klagten van de zijde van leden dezer Kamer aanleiding gaf. Destijds vond men eene grief tegen de Regering vooral ook daarin, dat zij na jaren lang met de aanvragers om concessie te hebben onderhandeld, op eens en onverwachts met eenen eisch tot het aanleggen van fortificatiewerken ten koste der onderneming te voorschijn was gekomen, waarvan vroeger zelfs met geen enkel woord was gerept. Nogtans bleef de zaak slepende en bepaalde zich de Regering tot benoeming van commissien en onderhandeling met de concessionarissen, tot in april 1859 de zaak eene andere wending nam. Nu was het nieuwe kanaal eensklaps een werk van algemeen nut geworden, dat van Staatswege krachtig moest worden bevorderd, en kwamen weldra de aanvragers om concessie geheel en al op den achtergrond. Den 19den april werd de Raad van den Waterstaat met een nieuw onderzoek te dezer zake belast, onder oplegging der verpligting om uiterlijk op den 1 augustus dezes jaars verslag in te zenden. Geene andere aanleiding tot deze plotseling ontstane geestdrift der Regering, voor een plan dat 7 of 8 jaren lang van hare zijde weinig medewerking had ontmoet, wordt in de Memorie van Toelichting opgegeven dan de vernieuwde aandrang van Amsterdam, ook bij het geëerbiedigd Hoofd van den Staat.

Gesteld de Regering ware door dien aandrang van het groote nut van het werk overtuigd geworden, dan had zij, naar men meent, alvorens daaromtrent een bepaald voorstel te doen, eenen geheel anderen weg moeten inslaan dan dien zij gevolgd heeft. Aan den aanleg van een kanaal, dat Amsterdam langs den kortsten weg met de Noordzee verbindt en eenen goeden waterweg ook voor diepgaande schepen oplevert, zijn, niemand zal het ontkennen, gewigtige bezwaren van onderscheiden aard verknocht. Na al het daarover voorgevallene was het eindonderzoek van den Raad van den Waterstaat geene gemakkelijke taak. Ook daarom is het verkeerd geweest, de ingenieurs, welke in dien Raad geroepen werden, in den tijd, aan hun onderzoek te besteden, zoo zeer te beperken. Indien zij eene andere rigting van het kanaal hadden willen voorstaan, en het bij voorbeeld meer noordelijk doen uitmonden, zij zouden buiten de gelegenheid geweest zijn, de daarvoor noodige opmetingen te doen. Reeds nu is het de vraag, of zij wel in staat zijn geweest zoodanige onderzoekingen te doen omtrent de gesteldheid van den grond over eene lengte van vijf uren gaans, die het nieuwe kanaal doorsnijden zou, als de aard der zaak medebragt. Maar niet eens heeft de Raad vrijelijk over de rigting van het kanaal kunnen oordeelen. Ten gevolge der instructie, hem door het Departement van Binnenlandsche Zaken gegeven, en die men wel in haar geheel wenschte te kennen, is hij aan de keus tusschen twee plans, dat der commissie van 1852 en dat behoorende bij de aanvrage van den heer Hartsen c. s., gebonden geweest. Hij heeft zich, behoudens eenige wijziging, voor het eerstgenoemde plan verklaard, maar daardoor niet uitgemaakt, dat dit het best mogelijke is; dat de uitvoering werkelijk aan de verwachting, die men te Amsterdam koestert, beantwoorden zal, en dat met niet mindere kosten of althans met minder gevaar van teleurstelling in de behoefte van Amsterdam aan eenen beteren waterweg ware te voorzien. Integendeel heeft men hier en daar in het verslag blijken meenen op te merken, dat de Raad van den Waterstaat niet geheel zeker was van zijne zaak, en althans niet eenstemmig dacht, bijv. wat het houden van het kanaal op de vereischte diepte in zulk eenen slappen grond, als het doorsnijden moet, betreft. (Zie het verslag, bladz. 24.) Aan den anderen kant heeft men de leden van den Raad over punten laten oordeel vellen, niet bloot van technischen aard en tot welker beslissing zij daarom mindere bevoegdheid bezaten. Men heeft hun de vraag voorgelegd, of het werk bij wijze van concessie dan wel op Staatskosten moest worden tot stand gebragt. Tot de beantwoording dier vraag hadden, omdat zij met de mogelijkheid in verband stond om aanwinst van grond, met den aanleg van het kanaal gepaard te doen gaande bekwame ingenieurs, die den Raad hielpen uitmaken, allezins bruikbare bouwstoffen kunnen leveren maar verder konden zij niet gaan, zonder den kring hunner bevoegdheid te overschrijden.

Over het geheel had de Regering, indien zij omtrent een werk van zoo groot belang zekerheid wilde verkrijgen, de commissie, die haar deswege voorlichtte, niet uitsluitend uit ingenieurs van den waterstaat moeten zamenstellen. De belangen voorname organen van den handel gehoord? Waarom vooral niet enkele zeevaartkundigen in de commissie geroepen? Deze laatste waren daarin meer nog onmisbaar dan in de commissie van 1852. Is er toch één punt, waarover zij, die aan Amsterdam eenen beteren weg naar de Noordzee willen helpen verschaffen, in gevoelen verschillen, het is de gewigtige vraag, of de nieuwe haven, aan de Noordhollandsche kust te stichten, vooral als die door geen zeebreker wordt gedekt, bij hevige westelijke en noordwestelijke winden door koopvaarders binnen te loopen zal zijn, zonder dat deze zich aan al te groot gevaar blootstellen, en of de schepen in die haven onder ongunstige omstandigheden veilig zullen zijn. De Raad van den Waterstaat laat die vraag nagenoeg geheel onaangeroerd. Hij kon dien niet beantwoorden. Alleen zeelieden, die bij stormachtig weder onze kusten bevaren hebben, onze zeegaten kennen en deze in gevaarlijke oogenblikken binnengeloopen zijn, mogen hier als bevoegde regters worden beschouwd.

Ofschoon alzoo het plaats gehad hebbend onderzoek niet zoo veelzijdig en afdoende is geweest als voor eene eindbeslissing noodig scheen, verklaart de Regering in hare Memorie van Toelichting, dat zij zich, na naauwgezette overweging, met het ontwerp, door den Raad van den Waterstaat voor het nieuwe kanaal voorgesteld, heeft vereenigd. Men wilde op de naauwgezetheid dier overweging niets afdingen; maar meende toch, met het oog op het vroeger ten deze voorgevallene, zeer ernstig te mogen betwijfelen, of zij zoo spoedig ten einde zou zijn geloopen, indien niet, tijdens zij plaats had, de Regeringsvoorstellen tot den aanleg van spoorwegen op eene groote schaal bij de Kamer aanhangig waren geweest. Niettegenstaande de Memorie van Toelichting daarvan met geen enkel woord rept, ligt in die spoorwegplannen onmiskenbaar de meer onmiddellijke aanleiding tot de tegenwoordige voordragt.

Men is ver van te ontkennen, dat er tusschen den aanleg van groote spoorweglijnen en de verbetering der voornaamste waterwegen naauw verband bestaat. Het bezit van spoorwegen zou tot bevordering van het internationaal verkeer weinig baten, indien onze voornaamste koopsteden en havens niet voor groote zeeschepen goed toegankelijk waren en dus door gemakkelijken aanvoer van buiten het spoorwegverkeer kon worden gevoed. Er waren zelfs leden, die te dezer gelegenheid hunne overtuiging niet ontveinsden, dat in een Land als het onze de verbetering der waterwegen aan het ontwerpen en uitvoeren van een groot spoorwegnet vooraf had moeten gaan. Huns inziens zou bijv. de bloei van den Amsterdamschen handel vrij wat meer bevorderd worden door verbetering der gemeenschap te water met den Rhijn aan den eenen, met de zee aan den anderen kant, dan door den aanleg van spoorwegen, in welke rigting ook.

Maar hier bestaat tusschen de ontworpen spoorwegen en de voordragt tot het graven van een kanaal van Amsterdam naar de Noordzee een geheel ander verband dan het aangeduide.

Nagenoeg algemeen verklaarde men, dat uit dit oogpunt het tegenwoordig ontwerp eenen allerpijnlijksten indruk had gemaakt. Indien aan Amsterdam eene te ondergeschikte of verkeerde plaats in het ontworpen spoorwegnet is toegewezen, behoort daarop terug te worden gekomen. Maar als de Regering inderdaad overtuigd is, dat de door haar voorgestane rigting der ontworpen spoorwegen het meest strookt met het algemeen belang, behoort zij zelfstandigheid genoeg te bezitten, om den tegenstand, dien zij ontmoet, te trotseren, en althans niet vergoeding van eenen anderen aard te schenken of te beloven voor hetgeen in haar oog geene achteruitzetting, geene benadeeling is. Zulk een stelsel van vergoeding en van dading met plaatselijke belangen zou ver heen kunnen leiden, op groot nadeel der schatkist uitloopen, ja, in de gevolgen onzen constitutionelen Regeringsvorm in minachting kunnen brengen.

Door verscheidene leden werd bevreemding uitgedrukt, dat de Regering te dezer gelegenheid zelfs niet met een enkel woord van de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee gewaagt. Huns inziens viel het verband tusschen den eenen waterweg en den anderen veel meer in het oog dan dat tusschen het nieuwe Amsterdamsche kanaal en de aan te leggen spoorweglijnen. Nam men eenmaal aan, dat het werk der verbeterde gemeenschap te water van Amsterdam met de Noordzee een nuttig, uitvoerbaar en op 's Rijks kosten te ondernemen werk was, dan viel voor de *gelijktijdige* uitvoering van den beteren Rotterdamschen waterweg zeer veel te zeggen. Zelfs kon met grond worden beweerd, dat het laatste werk veel rijper voor uitvoering was dan het eerste en dus uit dat oogpunt den voorrang verdiende. Het verslag van den Raad van den Waterstaat wegens den Rotterdamschen waterweg — aan welks verdiensten men te dezer gelegenheid volgaarne hulde deed — dagteekent reeds van 31 augustus des vorigen jaars. Dat verslag is niet met overhaasting opgemaakt. De Raad is bij het opstellen niet aan eene beperkende instructie gebonden geweest, en heeft dus vrijelijk zijn oordeel over alle vroeger gemaakte plannen kunnen uiten. De bezwaren, waarmede men bij het doorgraven van den hoek van Holland en het vormen van eenen nieuwen, voor diepgaande schepen bruikbaren Maasmond in die rigting, zou te kampen hebben, zijn oneindig minder dan die men bij het doorgraven van Holland op zijn smalst ontmoeten zou. De ingenieurs, die over het eerste plan zijn gehoord, toonen zich dan ook veel zekerder van eenen goeden uitslag. Eindelijk mag niet uit het oog worden verloren, dat de nieuwe Rotterdamsche waterweg geen $18\frac{1}{2}$ millioen, maar 5 millioen kosten zou, onder welk bedrag dan nog een millioen begrepen is voor rivierverbetering, tot welke laatste uitgaaf, naar het gevoelen van den Raad van den Waterstaat, vroeger of later ook dan zou moeten worden overgegaan, wanneer men het denkbeeld van het graven van een kanaal door den hoek van Holland varen liet. De bedoelde leden meenden, op grond van een en ander, te moeten vragen, of het in de bedoeling der Regering ligt, het plan tot verbetering van den Rotterdamschen waterweg geheel te laten rusten.

In elk geval was het verzekeren van eenen goeden waterweg aan Rotterdam eene zaak van zoo veel gewigt, dat men die niet te spoedig ter zijde moest schuiven. Die koopstad had daarbij, naar het gevoelen van eenigen, zeer veel meer belang dan bij de rigting, thans voor de Zuiderspoorwegen voorgesteld.

Andere leden wenschten insgelijks wel nadere inlichting wegens geheel deze aangelegenheid te ontvangen, doch gevoelden zich bezwaard om op eene gelijktijdige uitvoering der werken voor de beide waterwegen aan te dringen. Zoo men alle groote openbare werken, waarvan in den laatsten tijd sprake is geweest, op eens wilde ondernemen, zou men — de finantiële bedenkingen nu nog eens daargelaten — het gereedste middel aangrijpen om niets hoegenaamd tot stand te brengen. In een ander verband had de groote meerderheid de strekking, om het eene werk van het andere afhankelijk te maken en de eene localiteit niet voor de andere te laten achterstaan, streng gegispt.

Nog meer opzettelijk werd in de onderscheidene afdeelingen de vraag behandeld, of het nieuw te gra-

Men stelde daarbij op den voorgrond, dat voor een groot middelpunt van den handel, zoo als Amsterdam, het bezit van eene goede haven en van eene zoo weinig mogelijk belemmerde gemeenschap met de zee eene wezenlijke behoefte was. Verlevendiging van den handel in een zoodanig middelpunt kon niet wel als een zuiver locaal belang worden beschouwd. Bestond dus de zekerheid, dat het kanaal voortdurend aan zijne bestemming beantwoorden zou, velen zouden zich geneigd gevoelen, eene aanmerkelijke bijdrage uit 's Rijks kas voor dit werk te verleenen. Intusschen erkenden ook deze leden, dat men te Amsterdam, zelfs in de vooruitgezette, gunstige onderstelling, de voordeelen, die deze koopstad door het bezit van het nieuwe kanaal verwerven zou, overdreef. De nieuwe waterweg mogt korter zijn dan de thans bestaande, hij bleef toch altijd een kanaal waarin de koopvaarders, ten gevolge van het bestaan der sluizen, aan niet weinig oponthoud blootgesteld en tot het maken van aanzienlijke kosten genoodzaakt zouden zijn. Voor de pakketvaart zou het werk ongetwijfeld zijn nut hebben; maar voor de groote meerderheid der binnenkomende schepen, die, gelijk reeds is aangemerkt, zulk eenen aanmerkelijken diepgang niet bezitten als waarop bij den aanleg van het kanaal gerekend wordt, is dat nut geenszins zoo in 't oog springend.

Tegenover het voordeel, hetwelk Amsterdam, altijd in de vooruitgezette onderstelling, verwerven zou, stond zeer wezenlijke krenking der belangen van de provincie Noordholland over. Het nieuwe kanaal is niet tot stand te brengen zonder dat de duinketen wordt doorgegraven, die genoemde provincie tegen de aanvallen der zee beschermt. Als de zeesluis bezweek, die aan het uiteinde van het kanaal zal worden gebouwd, zouden de gevolgen niet wel berekenbaar zijn. Noordholland wordt door het graven van het kanaal van de overige deelen des Rijks afgescheiden, en terwijl de bestaande spoorwegplannen de strekking hebben om de voornaamste der Zeeuwsche eilanden aan het vaste land te verbinden, op zijne beurt als in een eiland herschapen. Komt het kanaal tot stand, die provincie zal het uitzigt op eenen spoorweg voor goed moeten opgeven en afstand doen van de welvaart, die het bestaande kanaal in die streken verspreidt.

Bij de groote meerderheid wogen andere bezwaren, die aan den aard van dit reusachtige werk verbonden zijn, nog meer. Het kanaal moet voor Amsterdam aanvangen op een punt, waar de grond uiterst slap en slecht is. Het heeft overgroote moeite gekost, daar de Westerdoksluis te bouwen. De thans in de nabijheid te maken sluis zal nog 1.92 el dieper moeten liggen. Zal men in den aanleg van dat werk slagen, zonder dat de raming van kosten geweldig wordt overschreden? Het kanaal moet, volgens het plan, eene waterdiepte van 6.5 el opleveren. Die diepte is, als het kanaal geheel aan zijne bestemming beantwoorden zal, naauwelijks groot genoeg.

De slotsom was ook nu weder, dat men van de uitvoerbaarheid of liever van het welslagen van dit zooveel omvattend en kostbaar werk niet genoegzaam verzekerd was, om tot het aanvaarden daarvan de hand te helpen leenen.

Die uitvoerbaarheid werd nog uit een ander oogpunt ernstig betwijfeld. Reeds bij de overweging der aanhangige spoorwegplannen is het bij velen een ernstig punt van bezwaar geweest, of bij die ontwerpen niet op het bestaan van meer werkkracht gerekend wordt dan ons Vaderland bezit. Men vreesde, dat wanneer binnen weinige jaren zooveel millioenen aan het leggen van spoorwegbanen besteed moesten worden, òf geen genoegzaam aantal arbeiders te bekomen zou zijn, òf wel het arbeidsloon ver boven het gewone peil stijgen zou; terwijl tevens eene aanmerkelijke rijzing in den prijs van sommige bouwstoffen het onvermijdelijk gevolg scheen te moeten zijn. Thans zou, indien de tegenwoordige Regeringsvoordragt aangenomen wierd, daarbij nog een werk komen, waaraan, zoo de gemaakte raming van kosten juist is, gedurende de eerstkomende acht jaren tusschen de 2 en 3 millioen gulden 's jaars zou worden besteed. Zal het verwerken van zulke ontzettende geldsommen zonder nadeelige gevolgen mogelijk zijn? Zal vooral ook ééne soort van materialen, waarvan voor werken als die aan de nieuwe haven overgroote hoeveelheden moeten worden verbruikt, het rijshout namelijk, in genoegzame mate te verkrijgen zijn? Men moet dus alweder vragen: is het tegenwoordig plan wel in al zijne onderdeelen genoegzaam doordacht, en zal men niet in de uitvoering op hinderpalen stuiten, schijnbaar van ondergeschikten aard, maar die ligt onoverkomelijk zullen zijn? De Regering zal toch het gevaar niet willen doen ontstaan, dat een nuttig of noodzakelijk rivierwerk onvoltooid blijft liggen, omdat men elders aan een reusachtig kanaal- en havenwerk bezig is?

Bij het bestaan van zoo veel onzekerheid, of de doorgraving van Holland op zijn smalst wel met goed gevolg tot stand te brengen is, en eenmaal voltooid, aan de verwachting beantwoorden zal, heeft het bevreemd, dat de Regering thans aan de mogelijkheid om op eene andere, betere wijze in de behoefte van Amsterdam aan goede gemeenschap met de zee te voorzien, volstrekt niet meer schijnt te denken. De Regering wil voor Amsterdam eene nieuwe voorhaven in de Noordzee stichten, waarvan de bruikbaarheid en genaakbaarheid, ten zachtste genomen, te betwijfelen valt; maar die koopstad bezit reeds in het Nieuwe Diep zoodanige voorhaven, die onder de beste van geheel noordelijk Europa kan worden geteld. Die haven is ook voor de meest diepgaande schepen toegankelijk. Voor hare voortdurende bruikbaarheid behoeft niet de minste vrees te bestaan. De ondervinding heeft geleerd, dat als in de Texelsche zeegaten eene tot dusver voor de scheepvaart bruikbare geul verzandt, daarvoor eene andere, even goed bruikbare, in de plaats treedt.

Het kanaal, dat het Nieuwe Diep met Amsterdam verbindt, laat in bruikbaarheid te wenschen over; maar er bestaan dan toch middelen om de gebreken daarvan weg te nemen en door uitdieping, vergrooting der sluizen als anderzins, het in zoodanigen toestand te brengen, dat schepen van denzelfden of zelfs van nog grooteren diepgang, als waarvoor het nieuwe kanaal zou worden ingerigt, daarvan gebruik kunnen maken.

Het is waar, de doorgraving van Holland op zijn smalst belooft aan Amsterdam eene veel kortere gemeenschap met de zee, dan die koopstad in het Noordhollandsch kanaal bezit. Maar behalve dat dit bezwaar door vermindering der haven- en sluisgelden, of door vestiging eener stoomsleepdienst voor Rijks rekening te matigen ware, zouden, ook met het oog op de stoompakketvaart, de daaruit voortvloeijende ongelegenheden nagenoeg geheel verdwijnen, als een spoorweg van Amsterdam naar het Nieuwe Diep tot stand kwam.

Zoo doende ware voor een bedrag, welligt niet veel grooter dan voor de doorgraving van Holland op zijn smalst wordt geëischt, niet slechts in de behoefte van Amsterdam op zekere wijze zijn te voorzien, maar zou een aanmerkelijk deel der provincie Noordholland worden gebaat. Die provincie zou niet langer behoeven te duchten door het doorgraven van de duinketen aan gevaar te worden blootgesteld. De welvaart van steden, zoo als Alkmaar en Purmerend, waar nu reeds zeeschepen aankomen en onder anderen een be- hier met een bloot lokaal belang te doen heeft, zou van zelf verdwijnen.

Nog een ander voordeel ware verkregen. Door het doorgraven van Holland op zijn smalst wordt ontwijfelbaar inbreuk gemaakt op ons verdedigingsstelsel. De Regering, die thans over dit punt een diep stilzwijgen bewaart, heeft dit vroeger zoo zeer gevoeld, dat juist de eisch tot het aanleggen van verdedigingswerken bij de uitmonding van het kanaal een hinderpaal tegen het toestaan der doorgraving is geweest. Die verdedigingswerken zullen thans op Staatskosten moeten worden aangelegd, en dus de te doene uitgaaf voor de doorgraving ongetwijfeld vrij wat verhoogen. Van zulke kosten kan bij het verbeteren van het Noordhollandsch kanaal en bij den aanleg van den spoorweg naar het Nieuwe Diep geene sprake zijn.

Door de verbetering van het Noordhollandsch kanaal zou al verder het belang van onze marine veel beter verzekerd zijn dan door het doorgraven van Holland op zijn smalst. Te Amsterdam bevindt zich de voornaamste werf van aanbouw voor onze oorlogsschepen; terwijl het maritime etablissement aan het Nieuwe Diep in de uitrusting voorziet. Van tijd tot tijd ondervindt men, blijkens het gebeurde met het fregat Wassenaer, dat het Noordhollandsch kanaal niet op de vereischte schaal is aangelegd, om aan de te Amsterdam afgebouwde oorlogsschepen een gemakkelijken togt naar de uitrustingswerf aan het Nieuwe Diep te verzekeren. Welke denkbeelden koestert de Regering omtrent deze gewigtige aangelegenheid voor de toekomst? Stelt zij zich voor, dat bij de verwezenlijking harer plannen, de te Amsterdam afgebouwde oorlogschepen, in meerdere of mindere mate uitgerust, door het aan te leggen kanaal en over de Noordzee naar het Nieuwe Diep gesleept zullen worden? Maar dat zou groote kosten veroorzaken en in oorlogstijd onmogelijk zijn. Of wil zij voor de gemeenschap tusschen de beide werven voortdurend het Noordhollandsch kanaal gebruiken? Maar dan zal, zoo niet dadelijk, dan toch na eenigen tijd, aan het laatstgenoemde kanaal en aan de daarop aanwezige sluizen meer dan het volstrekt onvermijdelijke moeten worden verrigt. Uit dit oogpunt derhalve is het gevaar zeer groot, dat bij de aanneming der tegenwoordige voordragt de drang der omstandigheden er toe leiden zou, om ook aan het Noordhollandsch kanaal millioenen te besteden, zoodat de schatkist met de uitgaven voor het in goeden staat brengen van twee uiterst kostbare waterwegen, die op hetzelfde punt uitloopen, zou worden bezwaard.

Voegde men dit alles bijeen, dan kon, naar het oordeel der groote meerderheid, als op dit oogenblik te kiezen viel tusschen de doorgraving van Holland op zijn smalst en de radicale verbetering van het Noordhollandsch kanaal, met een daaraan verbonden aanleg van den spoorweg naar het Nieuwe Diep, de keus niet twijfelachtig zijn. Zeer overwegende redenen pleitte voor het laatste plan. Het moest zelf verwondering baren, dat men dit te Amsterdam niet wil inzien, en men kon daarvoor geene andere reden vinden, dan dat de handelstand aldaar nog altijd zekere vooringenomenheid tegen het Nieuwe Diep koestert en de opkomst dier zeehaven ongaarne zou zien. Naar de overtuiging der meerderheid echter mogt eene Regering, die het belang van allen te behartigen heeft, zich niet door zulke vooroordeelen laten leiden. Men kan zich voorstellen, dat, indien het Nieuwe Diep als koopvaardijhaven eene hoogere vlugt nam, enkele bloot plaatselijke belangen te Amsterdam daardoor zouden kunnen lijden; niet dat de Amsterdamsche handel uit een meer algemeen oogpunt benadeeld zou worden. Integendeel zou uitbreiding van dien handel verlevendiging onzer betrekkingen met het buitenland het gevolg moeten zijn. Bremen en Hamburg bezitten in Bremerhaven en Cuxhaven voorhavens, in menig opzigt met hetgeen het Nieuwe Diep voor Amsterdam is of worden kan, gelijk te stellen. Geheel de handelsgeschiedenis heeft het geleerd, dat het voor eene koopstad een ijdel pogen is de onvermijdelijke gevolgen harer geographische ligging te willen wederstreven. Eene burgerij, die zich het lot van Venetië en van zooveel andere eenmaal bloeijende koopsteden, ook in ons Vaderland, niet voorbereiden wil, behoort, om een bekend spreekwoord te gebruiken, de bakens te verzetten vóór het tij verloopen is.

Ook indien al de andere bezwaren tegen de doorgraving van Holland op zijn smalst weg te ruimen waren, zouden zeer vele leden uit een zuiver finantieel oogpunt zich gedwongen zien, aan het tegenwoordig voorstel hunne stem te weigeren. Het geldt hier eene nieuwe Staatsuitgave, thans op $18\frac{1}{2}$ millioen geraamd, maar die hoogst waarschijnlijk nog aanmerkelijk klimmen zou. Werken van zulk eenen veelomvattenden aard worden gewoonlijk te laag geraamd. Hier is dat gevaar dubbel te vreezen, omdat maar al te zeer te voorzien is, dat de zeebreker later bij het werk zal moeten worden gevoegd. In elk geval zullen kostbare verdedigingswerken moeten worden aangelegd, waarop bij de raming niet is gerekend. Er waren leden, die het geenszins voor onmogelijk hielden, dat de kosten van aanleg van het werk, alles bijeen genomen, tot 30 millioen gulden zouden stijgen. Bij de aanspraak, door den Minister van Finantiën nog geene twee maanden geleden bij de indiening van de Staatsbegrooting gehouden, werden de kosten der doorgraving nog slechts op 15 millioen geschat. Sedert is de raming met $3\frac{1}{2}$ millioen vermeerderd.

Zulk eene uitgave wordt voorgesteld op een oogenblik, dat, indien al de thans aanhangige Regeringsplannen worden aangenomen, nog zoo oneindig veel meer te besteden is. Berekent men de uitgaaf voor de doorgraving van Holland op zijn smalst slechts op het Regeringscijfer van $18\frac{1}{2}$ millioen, en voegt men daarbij wat, volgens de bestaande plannen, buiten de rente-guarantie, voor de spoorwegen en voor de emancipatie der slaven noodig is, dan bereikt men het ontzettend cijfer van $63\frac{1}{2}$ millioen. Voor die uitgave is slechts 23 millioen in de schatkist voorhanden. De overige 40 millioen zullen geheel en al uit toekomstige overschotten en baten bestreden moeten worden. De Regeringsberekeningen steunen derhalve op het voortdurend genot van zeer buitengewonen voorspoed en op het onbelemmerd vloeijen der aan zoo veel wisselvallige kansen onderhevige Oost-Indische baten. De minste onvoorziene gebeurtenis kan die berekeningen jammerlijk doen falen. Aan het slot der Memorie van Toelichting wordt de tegenwoordige voordragt wordt erkend, dat het geld, voor de doorgraving van Holland op zijn smalst benoodigd, slechts voor de twee eerstkomende jaren voorhanden is, en de mogelijkheid voorgespiegeld, dat in de uitgaven der volgende jaren op andere wijze dan uit de overschotten van voordeelige dienstjaren zal moeten worden voorzien. De doorgraving van Holland op zijn smalst zou dus ligt niet te voltooijen zijn dan door vermeerdering van Staatsschuld of door het heffen van nieuwe belastingen. Voor zoodanig uitzigt deinsden de bedoelde leden terug. Het was, meenden zij, alsof thans eene soort van spel met de door den Staat uit te geven millioenen gedreven werd.

(*Wordt vervolgd.*)

Gedrukt en uitgegeven bij

G. en C. A. van Reyn